

**Analiza sistemului de învățământ preuniversitar din
România din perspectiva unor indicatori statistici.
Politici educaționale bazate pe date**

Institutul de Științe ale Educației

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Autori:

Otilia APOSTU

Magdalena BALICA

Ciprian FARTUȘNIC

Bogdan FLORIAN

Irina HORGA

Cornelia NOVAK

Lucian VOINEA

„Proiectul Euroguidance a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene. Această publicație reflectă numai punctul de vedere al autorilor, iar Comisia nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține.

**Analiza sistemului de învățământ
preuniversitar din România din
perspectiva unor indicatori statistici.
Politici educaționale bazate pe date**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2015

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

ISBN: 978-606-28-0142-7

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/ ISBN: 9786062801427

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2015
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

INTRODUCERE	7
Capitolul I. RESURSE UMANE	8
I. A. Ansamblul sistemului de învățământ	8
I. A.1. Evoluția efectivelor de personal din învățământul preuniversitar.....	8
I. A.2. Ponderea personalului didactic calificat	11
I. A.3. Ponderea personalului didactic cu normă întreagă	12
I. A.4. Ponderea personalului didactic feminin	14
I. A.5. Numărul de copii ce revin la un cadru didactic	15
CAPITOLUL II. PARTICIPAREA ȘCOLARĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR 17	17
II. A. Ansamblul sistemului de învățământ	17
II. A.1. Evoluția efectivelor de elevi din învățământul preuniversitar	17
II. A.2. Rata brută de cuprindere școlară la toate nivelurile de învățământ preuniversitar	19
II. A.3. Durata medie de frecventare a învățământului	20
II. B. Învățământul preșcolar	21
II. B.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul preșcolar	21
II. B.2. Durata medie de frecventare a învățământului preșcolar	22
II. B.3. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste în învățământul preșcolar	23
II. C. Învățământul primar și gimnazial	25
II. C.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul primar și gimnazial.....	25
II. C.2. Durata medie de frecventare a învățământului primar și gimnazial	26
II. C.3. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste	28
II. C.4. Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial	31
II. D. Învățământul liceal și profesional	34
II. D.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul liceal și profesional	34
II. D.2. Durata medie de frecventare a învățământului liceal și profesional	37
II. D.3. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste.....	38
II. D.4. Rata de tranziție în învățământul liceal și profesional	39
II. D.5. Rata abandonului școlar în învățământul liceal și profesional	41

II. E. Învățământul postliceal și de maiștri	42
II. E.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul postliceal și de maiștri	42
II. E.2. Durata medie de frecventare a învățământului postliceal și de maiștri.....	43
II. E.3. Rata abandonului școlar în învățământul postliceal și de maiștri	44
CAPITOLUL III. REZULTATELE ELEVILOR.....	45
III. A. Rezultatele elevilor din învățământul primar și gimnazial la evaluări naționale	45
III. A.1. Rata de absolvire a învățământului gimnazial	45
III. A.2. Rezultatele elevilor la evaluarea națională de la clasa a VIII-a	46
III. B. Rezultatele elevilor din învățământul liceal la evaluări naționale	48
III. B.1. Rata de absolvire a învățământului liceal	48
III. B.2. Rezultatele elevilor la examenul de bacalaureat	48
III. C. Rezultatele elevilor din învățământul postliceal și de maiștri.....	51
III. C.1. Rata de absolvire în învățământul postliceal și de maiștri.....	51
CAPITOLUL IV. SITUAȚIA EDUCAȚIEI ȘI FORMĂRII PROFESIONALE DIN ROMÂNIA DIN PERSPECTIVA INDICATORILOR EUROPENI 2020	53
IV. 1. Rata de participare la învățământul preșcolar	53
IV. 2. Rata de părăsire timpurie a sistemului de educație	54
IV. 3. Competențe de bază.....	56
IV.4. Participarea la învățământul terțiar	58
IV.5. Participarea adulților la învățarea pe parcursul întregii vieți	60
ANEXĂ. Definiții ale indicatorilor utilizați.....	63

INTRODUCERE

Prezentul studiu reprezintă o sinteză realizată pe baza *Raportului asupra stării sistemului național de învățământ preuniversitar din România 2014* – partea de analiză statistică elaborată de Institutul de Științe ale Educației.

Studiul analizează situația înregistrată în sistemul de învățământ preuniversitar în anul școlar 2013/2014 și principalele tendințe în perioada 2009/2010 – 2013/2014, din perspectiva următoarelor aspecte: resursele umane din sistemul de învățământ, participarea la educație, rezultatele elevilor.

Analiza de tip statistic utilizează indicatorii de bază incluși în SNIE – Sistemul Național de Indicatori pentru Educație. SNIE este compatibil cu sistemele internaționale de indicatori (sistemul statistic european Eurostat, sistemul OECD, sistemul UNESCO, sistemul Banca Mondială). Setul de indicatori a fost calculat atât pe ansamblul sistemului, cât și pentru fiecare nivel de educație în parte (preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional, postliceal și de maiștri). De asemenea, studiul include și o analiză privind progresul României în atingerea Țintelor stabilite la nivel european în orizontul de timp 2020.

La calcularea indicatorilor au fost utilizate datele primare ale Institutului Național de Statistică, referitoare la educație. În cazul indicatorilor care utilizează informații culese la începutul anului școlar (*indicatori de intrare*), analiza a fost realizată având ca reper anul școlar 2013/2014. Pentru indicatorii care utilizează informații culese la final de an școlar (*indicatori de ieșire*), analiza a fost realizată având ca reper anul școlar 2012/2013, datele pentru 2013/2014 nefiind disponibile la momentul realizării analizei. Datele cu privire la rezultatele elevilor la examenele naționale la clasa a VIII-a și cele de la bacalaureat pentru anul 2014 au fost furnizate de Centrul Național de Evaluare și Examinare.

Scopul unui astfel de studiu dedicat analizei sistemului de învățământ din perspectiva indicatorilor statistici vizează familiarizarea actorilor din sistemul de educație și a factorilor de decizie cu abordarea bazată pe indicatori și, implicit, cu luarea unor decizii informate în educație, care să permită: măsurarea distanței dintre realitatea sistemului educațional și obiectivele stabilite; identificarea situațiilor problematice de la nivelul sistemului de învățământ; argumentarea opțiunilor care stau la baza politicilor educaționale; compararea diferențelor în raport cu anumite valori de referință din domeniul educației, de la nivel național sau internațional.

CAPITOLUL I. RESURSE UMANE

I. A. Ansamblul sistemului de învățământ

I. A.1. Evoluția efectivelor de personal din învățământul preuniversitar

În anul școlar 2013/2014, numărul angajaților din învățământul preuniversitar a înregistrat o **ușoară creștere** în comparație cu anul precedent, cu aproximativ 3 mii persoane. Evoluții pozitive se înregistrează în cazul personalului didactic, didactic auxiliar, de întreținere și operațional. În cazul personalului administrativ, tendința descendentă continuă, însă nu la fel de evident ca în anul precedent.

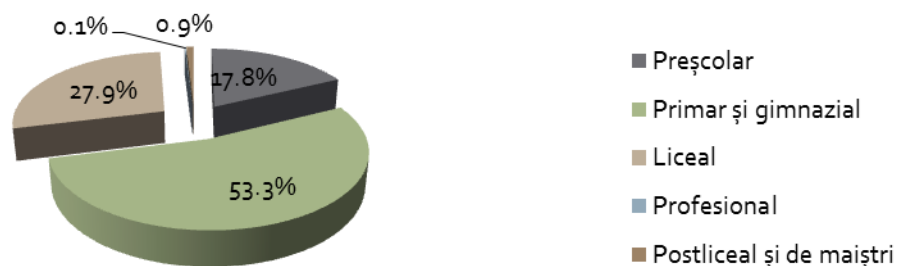
Tabel 1. Structura efectivelor personalului din învățământul preuniversitar, anul școlar 2013/2014

Nivel învățământ	Personal didactic	Personal didactic auxiliar	Personal administrativ	Personal întreținere și operațional	Total personal	% personal didactic
Preșcolar	35433	2156	1409	15126	54124	65.47
Primar și gimnazial	125454	10631	2484	23395	161964	77.46
Liceal	56843	9798	2637	15588	84866	66.98
Profesional	142	16	0	15	173	82.08
Postliceal și de maiștri	1933	272	297	213	2715	71.20
Total	219805	22873	6827	54337	303842	72.34

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2014.

Din totalul personalului din învățământul preuniversitar, **peste jumătate funcționează în ciclul primar și gimnazial**, aproape 30% în liceu, aproape 18% în învățământul preșcolar, și ponderi reduse în învățământul profesional și în cel postliceal și de maiștri. În învățământul primar și gimnazial special funcționează 5,4% din totalul personalului, respectiv 5% dintre cadrele didactice cuprinse în aceste niveluri.

Fig. 1. Ponderea personalului din învățământul preuniversitar în anul școlar 2013/2014, pe niveluri de studii

Pe categorii de personal, s-au înregistrat evoluții pozitive ale efectivelor de personal didactic, personal didactic auxiliar și personal de întreținere și operațional, în același timp cu scăderi în cazul personalului administrativ.

Pe niveluri de educație, scăderea sau creșterea efectivelor de personal se corelează, în mod firesc, cu tendințele efectivelor de elevi. Astfel, cele mai importante creșteri de personal (în cifre absolute) se înregistrează în învățământul primar (aproape 2 mii persoane), ca urmare a trecerii clasei pregătitoare în componența acestui nivel de studiu. După o importantă scădere a personalului înregistrată anul școlar anterior în învățământul preșcolar, ca urmare a aceleiași măsuri de politică educațională, în 2013-2014 la acest nivel de educație se înregistrează o tendință de creștere. A crescut numărul de personal și în învățământul postliceal și de maiștri, care a devenit o rută din ce în ce mai solicitată de absolvenții de liceu fără bacalaureat. Învățământul liceal își continuă scăderea, dar mai puțin semnificativă decât în anul precedent.

La nivel general, **ponderea personalului didactic** în total personal din învățământ a rămas relativ constantă, reprezentând 72,3% din totalul angajaților din învățământ. Și în acest caz observăm diferențele pe niveluri de educație: cadrele didactice din învățământul primar și gimnazial au o pondere de 77,5% în totalul personalului din învățământ, în timp ce în învățământul preșcolar ponderea este de aproape 66%, iar în învățământul liceal de aproximativ 67%. În cazul învățământului postliceal și de maiștri, ponderea personalului didactic este de 71,2%, în ușoară creștere în comparație cu anul anterior.

În ultimii doi ani școlari, ponderea **personalului didactic auxiliar** a înregistrat o creștere la toate nivelurile de educație. Efectivele de **personalul administrativ** înregistrează scăderi în comparație cu anul școlar anterior.

Efectivele de personal didactic sunt în creștere ușoară la toate nivelurile de învățământ, cu excepția învățământului liceal și profesional. Evoluția acestui indicator se corelează cu cea a numărului de elevi înscriși în sistemul de învățământ.

Tabel 2. Evoluția numărului de cadre didactice pe niveluri de învățământ și medii de rezidență

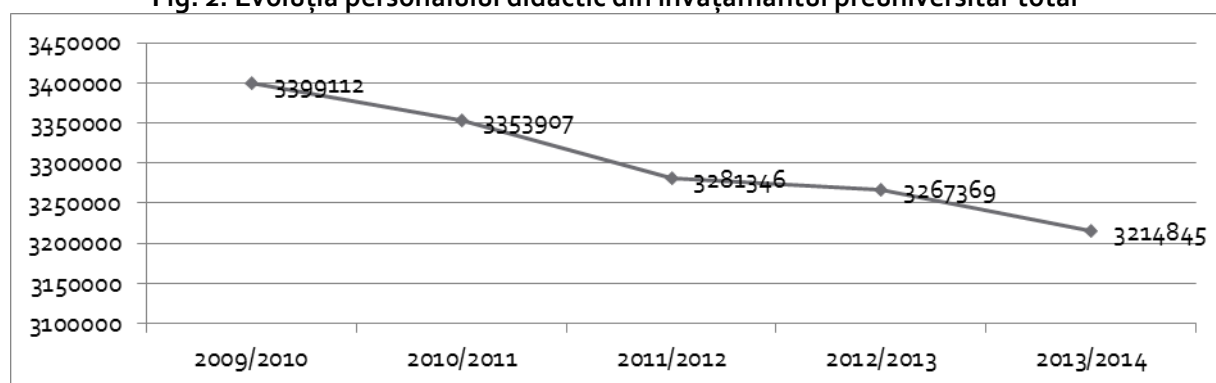
Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Preșcolar	Total	38322	37353	37391	35071	35433
	Urban	22202	22032	22164	21114	21666
	Rural	16120	15321	15227	13957	13767
Primar	Total	52272	47560	45959	50626	50857
	Urban	24306	22309	21881	24578	24961
	Rural	27966	25251	24078	26048	25896
- Primar de masă	Total	49817	45291	43693	48349	48425
	Urban	22012	20166	19759	22448	22670
	Rural	27805	25125	23934	25901	25755
- Primar special	Total	2455	2269	2266	2277	2432
	Urban	2294	2143	2122	2130	2291
	Rural	161	126	144	147	141
Gimnazial	Total	82959	77445	74968	73014	74597
	Urban	40298	37149	36131	34946	35771
	Rural	42661	40296	38837	38068	38826

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
- Gimnazial de masă	Total	79059	73511	71093	69084	70687
	Urban	36642	33474	32538	31262	32094
	Rural	42417	40037	38555	37822	38593
- Gimnazial special	Total	3900	3934	3875	3930	3910
	Urban	3656	3675	3593	3684	3677
	Rural	244	259	282	246	233
Liceu	Total	60255	59609	59380	57080	56843
	Urban	56077	55095	54839	52587	52307
	Rural	4178	4514	4541	4493	4536
Profesional/ SAM	Total	2803	116	64	150	142
	Urban	1745	111	62	135	124
	Rural	1058	5	2	15	18
Postliceal	Total	965	1124	1360	1678	1933
	Urban	960	1112	1306	1634	1876
	Rural	5	12	54	44	57
Total	Total	237576	223207	219122	217619	219805
	Urban	145588	137808	136383	134994	136705
	Rural	91988	85399	82739	82625	83100

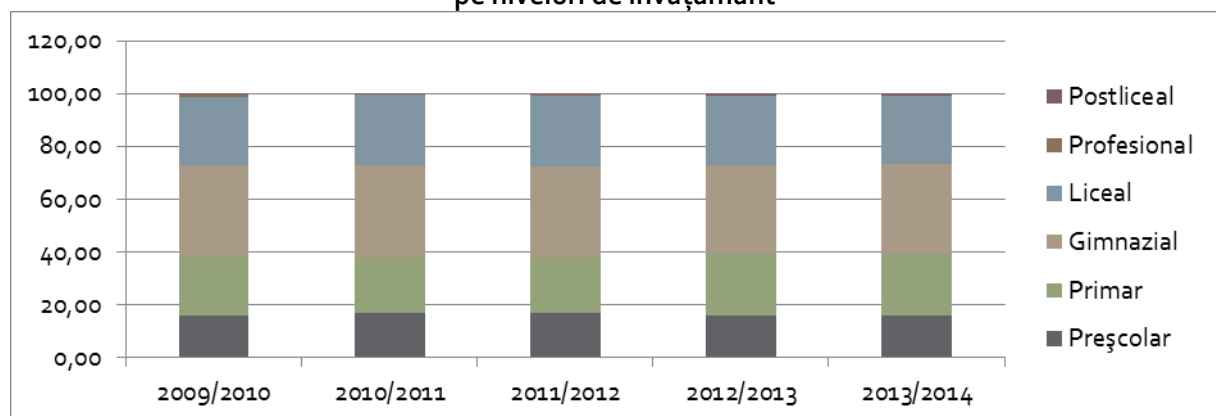
Observație: Pentru învățământul liceal, profesional și postliceal, pentru mediul de rezidență s-a luat în considerare tipul de localitate în care este situată unitatea de învățământ.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010 -2014.

Fig. 2. Evoluția personalului didactic din învățământul preuniversitar total

pe niveluri de învățământ

Efectivele de personal didactic prezintă unele variații în funcție de nivelul de învățământ. Astfel, în cadrul învățământului preșcolar, primar (de masă și special), gimnazial de masă și postliceal se înregistrează ușoare creșteri față de anul școlar anterior, iar la nivelul învățământului special gimnazial, liceal și profesional se înregistrează scăderi. Evoluția acestui indicator se corelează cu cea a numărului de elevi înscriși în sistemul de învățământ. Măsura de introducere a clasei pregătitoare, reorganizarea învățământului profesional și politica de personal din sectorul public explică, în principal, această evoluție.

Analiza **pe medii de rezidență** a numărului cadrelor didactice indică o creștere în mediul urban, la nivelul învățământului preșcolar, primar (de masă și special), gimnazial de masă și postliceal. În mediul rural a crescut numărul de cadre didactice în special în învățământul gimnazial de masă. În analiză, trebuie să avem în vedere și faptul că rețeaua școlară este inegal dezvoltată pe medii de rezidență în cazul învățământului liceal, postliceal, cât și al celui special (în defavoarea mediului rural).

I. A.2. Ponderea personalului didactic calificat

În anul școlar 2013/2014, pe fondul unei ușoare creșteri a numărului total de personal didactic, a scăzut ușor ponderea cadrelor didactice calificate din **învățământul preșcolar**. Această situație este mai evidentă la nivelul învățământului preșcolar din mediul rural, decât în urban (scădere cu 0,8p.p. în rural, respectiv cu 0,3 p.p. în urban).

În **învățământul primar** ponderea cadrelor didactice calificate înregistrează aceeași valoare ca în anul școlar precedent la nivel general, cu o scădere cu 0,3 p.p. a ponderii cadrelor didactice din urban și o creștere cu 0,3 p.p. în rural.

Tendința de scădere ușoară a ponderii personalului didactic calificat se regăsește și **la nivelul gimnaziului**. Ecartul pe medii de rezidență, la acest nivel de învățământ scade față de anul anterior și revine la cel din 2011/2012.

Tabel 3. Ponderea cadrelor didactice calificate pe niveluri de învățământ

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
		%	%	%	%	%
Preșcolar	Total	95,4	95,6	95,2	97,3	96,9
	Urban	97,0	97,1	95,4	97,6	97,3
	Rural	93,2	93,3	95,0	96,9	96,1
Primar	Total	98,5	98,8	98,8	98,0	98,0
	Urban	98,9	99,4	99,1	98,8	98,5
	Rural	98,1	98,3	98,6	97,2	97,5
Gimnazial	Total	97,1	97,8	98,1	96,8	96,6
	Urban	98,6	99,1	99,1	97,9	97,5
	Rural	95,7	96,8	97,4	95,9	95,8
Liceu	Total	99,5	99,4	99,3	97,6	97,5
	Urban	99,5	99,5	99,4	97,6	97,5
	Rural	99,1	98,7	99,2	97,6	97,9

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
		%	%	%	%	%
Profesional (SAM)	Total	96,0	96,6	100,0	77,3	89,4
	Urban	95,5	99,1	100,0	74,8	89,5
	Rural	97,0	40,0	100,0	100,0	88,9
Postliceal	Total	98,9	96,4	97,6	93,4	96,0
	Urban	98,9	96,3	97,5	93,3	95,9
	Rural	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Observație: Pentru învățământul liceal, profesional și postliceal, pentru mediul de rezidență s-a luat în considerare tipul de localitate în care este situată unitatea de învățământ.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

Și în **învățământul liceal** ponderea personalului didactic calificat scade ușor în comparație cu anul precedent. În seria de date prezentată, este primul an în care ecartul dintre urban și rural la nivelul învățământului liceal este în favoarea mediului rural (97,9% în rural, respectiv 97,5% în urban).

În cazul **învățământului profesional și al învățământului postliceal**, ponderea personalului calificat crește semnificativ față de anul școlar anterior.

Datele referitoare la personalul calificat din sistemul de învățământ evidențiază nevoia identificării – în special pentru nivelurile preșcolar, primar, gimnazial și liceal – a posturilor dificil de acoperit cu personal calificat, precum și evaluarea oportunității dezvoltării unor programe prin care să fie stimulată atragerea personalului calificat în școli. De asemenea, este oportună continuarea programelor de formare/calificare pentru tinerii care provin din localități dezavantajate și care doresc să se întoarcă să lucreze ca profesori în școlile din aceste comunități.

I. A.3. Ponderea personalului didactic cu normă întreagă

Pe niveluri de studiu, ponderea cadrelor didactice cu normă întreagă în învățământul preșcolar înregistrează cea mai ridicată valoare în comparație cu celelalte niveluri de învățământ (99,4% în anul școlar 2013/2014), cu o valoare similară cu anul școlar anterior.

De asemenea, ponderi ridicate de personal cu timp integral de lucru se înregistrează în învățământul primar de masă (98%) și în învățământul primar și gimnazial special (97% respectiv 94,2%).

Tabel 4. Ponderea cadrelor didactice cu timp integral de lucru (normă întreagă) pe niveluri de învățământ (%)

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Preșcolar	Total	99,1	98,8	98,4	99,5	99,4
	Urban	98,9	98,5	98,0	99,4	99,3
	Rural	99,4	99,2	98,9	99,6	99,4
Primar	Total	93,8	95,2	94,8	97,8	98,0
	Urban	94,9	96,2	95,5	98,4	98,2
	Rural	92,9	94,2	94,1	97,2	97,7

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
- Primar de masă	Total	93,7	95,1	94,7	97,8	98,0
	Urban	94,7	96,2	95,4	98,4	98,3
	Rural	92,9	94,2	94,1	97,2	97,7
- Primar special	Total	96,3	96,6	96,4	97,9	97,0
	Urban	96,4	96,5	96,4	97,9	96,9
	Rural	95,7	97,6	96,5	97,3	98,6
Gimnazial	Total	71,2	69,1	66,7	73,1	72,2
	Urban	76,5	74,6	71,1	77,3	76,8
	Rural	66,3	64,1	62,8	69,2	68,0
- Gimnazial de masă	Total	70,2	67,9	65,4	71,8	71,0
	Urban	75,0	72,7	68,8	75,2	74,8
	Rural	66,1	63,9	62,6	69,0	67,8
- Gimnazial special	Total	91,3	92,2	91,5	95,3	94,2
	Urban	91,2	92,1	91,5	95,4	94,1
	Rural	93,4	93,4	91,8	93,9	95,3
Liceu	Total	84,4	82,4	79,9	84,8	83,4
	Urban	84,8	82,9	80,2	84,9	83,5
	Rural	79,7	76,5	76,1	82,8	82,0
Profesional/ SAM	Total	70,3	70,7	92,2	72,0	78,9
	Urban	69,6	69,4	93,5	68,9	77,4
	Rural	71,5	100,0	50,0	100,0	88,9
Postliceal	Total	61,7	66,4	58,5	60,7	62,9
	Urban	62,0	66,8	58,3	60,2	62,4
	Rural	0,0	25,0	61,1	77,3	78,9

Observație: Pentru învățământul liceal, profesional și postliceal, pentru mediul de rezidență s-a luat în considerare tipul de localitate în care este situată unitatea de învățământ.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

O pondere mai scăzută a personalului cu normă întreagă se constată și în învățământul gimnazial de masă (71%), în ușoară scădere față de anul anterior.

Dacă în anul școlar anterior, învățământul liceal înregistra o creștere a ponderii personalului cu timp integral de lucru, în anul școlar de referință, acest indicator este în ușoară scădere, cu 1,5 p.p. (83,4%).

În învățământul postliceal continuă să se înregistreze cea mai scăzută pondere a cadrelor didactice cu timp integral de lucru (62,9%), în condițiile în care mare parte din profesorii care predau în școlile postliceale au adesea norma de bază în alte unități de învățământ.

O analiză **pe medii de rezidență** indică faptul că, în învățământul profesional se observă cea mai importantă reducere a decalajului între mediul urban și mediul rural în anul școlar 2013/2014. Astfel, ecartul de 31,1 p.p. înregistrat cu un an înainte s-a redus la 11,5 p.p. Scăderi ale ecartului pe medii de rezidență, la nivelul personalului cu normă întreagă se înregistrează și la nivelul învățământului liceal și primar.

La nivelul învățământului postliceal diferențele sunt mai dificil de estimat, din cauza dezechilibrului între numărul de unități școlare de acest nivel pe medii de rezidență. Este de remarcat totuși faptul că ponderea cadrelor didactice cu normă întreagă în învățământul postliceal continuă să fie sensibil mai ridicată în mediul rural în comparație cu cel urban (78,9% față de 62,4%).

I. A.4. Ponderea personalului didactic feminin

Datele privind ponderea personalului didactic feminin în sistemul românesc de învățământ susțin realitățile ce se înregistrează la nivel european: cea mai mare pondere a profesorilor femei se regăsește la nivel primar și secundar inferior; cu cât copiii/elevii au vârste mai mici, cu atât numărul personalului didactic feminin este mai mare.

În comparație cu anul precedent, ponderea personalului feminin a crescut ușor în 2013/2014, la nivelul ansamblului sistemului de educație de nivel preuniversitar, **cadrele didactice de sex feminin reprezentând peste trei sferturi din totalul personalului didactic (78,8%)**.

Tabel 5. Ponderea personalului feminin în totalul personalului didactic

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Preșcolar	Total	99,7	99,6	99,7	99,7	99,6
	Urban	99,8	99,8	99,8	99,7	99,7
	Rural	99,6	99,5	99,5	99,6	99,5
Primar	Total	86,1	86,8	86,9	88,1	88,6
	Urban	90,0	90,6	90,9	91,8	92,1
	Rural	82,8	83,4	83,3	84,6	85,2
- Primar de masă	Total	86,0	86,7	86,9	88,1	88,6
	Urban	90,1	90,9	91,2	92,1	92,4
	Rural	82,8	83,4	83,3	84,6	85,2
- Primar special	Total	88,6	87,9	87,8	88,6	89,6
	Urban	88,6	87,9	87,7	88,7	89,5
	Rural	88,8	87,3	88,2	87,1	90,8
Gimnazial	Total	68,3	68,8	68,8	69,3	69,8
	Urban	71,6	72,3	72,3	72,8	73,0
	Rural	65,1	65,6	65,5	66,1	66,8
- Gimnazial de masă	Total	67,7	68,1	68,1	68,6	69,1
	Urban	70,7	71,3	71,2	71,7	71,8
	Rural	65,0	65,5	65,4	66	66,8
- Gimnazial special	Total	80,8	81,6	81,7	82,2	82,4
	Urban	80,9	81,9	82,1	82,4	82,8
	Rural	78,3	77,2	76,2	78,5	77,3
Liceu	Total	67,8	68,1	68,7	68,9	69,1
	Urban	68,3	68,5	69,1	69,4	69,6
	Rural	60,5	62,5	63,2	63,3	64,0
Profesional/ SAM	Total	58,3	50,9	56,3	52,7	63,4
	Urban	59,2	51,4	56,5	55,6	66,9
	Rural	56,8	40,0	50,0	26,7	38,9
Postliceal	Total	68,4	69,9	72,0	74,7	76,4
	Urban	68,5	69,9	73,4	75,7	77,6
	Rural	40,0	75,0	38,9	38,6	36,8

Observație: Pentru învățământul liceal, profesional și postliceal, pentru mediul de rezidență s-a luat în considerare tipul de localitate în care este situată unitatea de învățământ.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

Pe niveluri de învățământ, cele mai multe cadre didactice femei profesează în învățământul preșcolar (unde au o pondere de 99,6%) și primar de masă (88,6%), precum și în învățământul primar special și gimnazial special (89,6%, respectiv 82,4%).

În învățământul gimnazial de masă, liceal și post-liceal femeile reprezintă aproximativ 70% din totalul personalului didactic. Ponderea cea mai scăzută se înregistrează în învățământul profesional (63,4%). În cazul învățământului postliceal observăm o ușoară creștere a ponderii personalului feminin, până la valoarea de 76,4%.

În cazul acestui indicator observăm că se mențin anumite diferențe **pe medii de rezidență**. Astfel, cadrele didactice de sex feminin sunt cu aproximativ 7 p.p. mai numeroase în mediul urban, în comparație cu mediul rural, la următoarele niveluri de studiu: cu aproximativ 8 p.p. în învățământul primar de masă, cu 6 p.p. în cazul liceului și cu 5 p.p. în învățământul gimnazial de masă. În cazul învățământului preșcolar aceste diferențe sunt mult mai reduse (sub 1 p.p.). Cea mai importantă diferență pe medii apare în cazul învățământului postliceal de 40,8 p.p.

I. A.5. Numărul de copii ce revin la un cadru didactic

Raportul elevi per cadru didactic a înregistrat și în anul 2013/2014 valori relativ constante în comparație cu anul școlar precedent, pentru majoritatea nivelurilor de învățământ. Excepție fac învățământul liceal și cel profesional, unde se înregistrează o scădere a numărului de elevi ce revine unui cadru didactic.

Tabel 6. Numărul elevilor per cadru didactic în învățământul pre-universitar

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Preșcolar	Total	17	18	18	16	16
	Urban	16	17	17	15	15
	Rural	19	20	20	18	18
Primar	Total	16	17	18	18	19
	Urban	17	18	19	20	20
	Rural	15	17	17	17	17
- Primar de masă	Total	17	18	18	19	19
	Urban	19	20	20	21	22
	Rural	15	17	17	17	17
- Primar special	Total	3	3	3	3	3
	Urban	3	3	3	3	3
	Rural	2	3	3	3	3
Gimnazial	Total	11	11	11	11	11
	Urban	11	12	12	12	12
	Rural	10	10	10	10	10
- Gimnazial de masă	Total	11	12	11	12	11
	Urban	12	13	13	13	13
	Rural	10	10	10	10	10
- Gimnazial special	Total	3	3	3	3	3
	Urban	3	3	3	3	3
	Rural	3	2	2	3	3
Liceal, profesional și postliceal	Total	16	16	16	16	15
	Urban	16	16	16	16	15
	Rural	15	16	16	16	15

Observație: Indicatorul s-a calculat prin raportarea numărului de elevi la numărul de cadre didactice (persoane fizice). Pentru învățământul secundar superior datele sunt estimate, indicatorul fiind calculat prin raportarea numărului de elevi din învățământul liceal, profesional și postliceal (cumulat) la numărul personalului didactic din învățământul liceal, profesional și postliceal (cumulat). În acest caz, pentru mediul de rezidență s-a luat în considerare tipul de localitate în care este situată unitatea de învățământ.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Pe niveluri de studiu, cel mai scăzut raport (11 elevi/cadru didactic) continuă să se înregistreze în cazul învățământului gimnazial, în timp ce învățământul primar are cea mai ridicată valoare (19 elevi/cadru didactic).

Atât în învățământul primar, cât și în învățământul gimnazial se înregistrează diferențe semnificative între învățământul special și cel de masă, determinate de specificul activității didactice: în învățământul special un cadru didactic lucrează în medie cu 2-3 copii, comparativ cu media de 16-19 copii din învățământul primar de masă sau de 11 copii în învățământul gimnazial de masă.

Mediul de rezidență rămâne un important factor de diferențiere al acestui indicator, cu excepția învățământului liceal și profesional unde întâlnim în ambele cazuri un raport de 15 elevi/cadru didactic. În cazul învățământului preșcolar media este sensibil mai ridicată în mediul rural, în timp ce în învățământul primar și gimnazial raportul se inversează în favoarea mediului urban. Diferențele pe medii de rezidență par să rămână constante în ultimii ani.

În ultimul deceniu, în învățământul gimnazial din mediul rural se înregistrează cel mai redus raport elevi/profesor din întreg sistemul de învățământ: 10 elevi la 1 profesor. Acest lucru demonstrează că politicile de personal și măsurile de raționalizare a rețelei în școlile rurale nu au încă eficacitatea așteptată. De asemenea, politicile în aria formării profesionale continue a cadrelor didactice rămân o prioritate și trebuie să țină seama într-o măsură mai ridicată de diferențele existente în prezent în sistemul de educație, în ceea ce privește numărul mediu de elevi cu care se lucrează la clasă.

Alte date statistice oferite de ARACIP evidențiază diferențe semnificative pe județe privind numărul de elevi per cadru didactic la nivelul întregului sistem de învățământ preuniversitar românesc: de la județe cu valori ridicate ale indicatorului, cuprinse între 14-18 elevi/cadru didactic (Ialomița, Ilfov, Călărași, Suceava, Botoșani, Iași) la județe cu valori reduse, de 11-12 elevi/cadru didactic (Teleorman, Olt, Covasna, Harghita, Cluj, Alba, Caraș Severin).

CAPITOLUL II. PARTICIPAREA ȘCOLARĂ ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR

II. A. Ansamblul sistemului de învățământ

II. A.1. Evoluția efectivelor de elevi din învățământul preuniversitar

În ultimii 5 ani, efectivele de elevi cuprinse în sistemul românesc de învățământ preuniversitar au fost în scădere de la un an la altul. Această stare de fapt constituie un efect direct al evoluțiilor demografice. Astfel, conform estimărilor realizate de INS, rata brută a natalității a scăzut în ultimii ani, situându-se sub nivelul valorii indicatorului la nivel UE (în 2013, 9,3% în România și 10,2% în UE).

Efectivele de elevi au scăzut de la un an școlar la altul cu 14 mii până la 72 mii elevi/an. În anul școlar 2013/2014, sistemul preuniversitar de învățământ românesc a cuprins 3214,8 mii elevi, în scădere cu 52 mii față de anul anterior.

Tabel 7. Evoluția efectivelor de elevi din învățământul preuniversitar

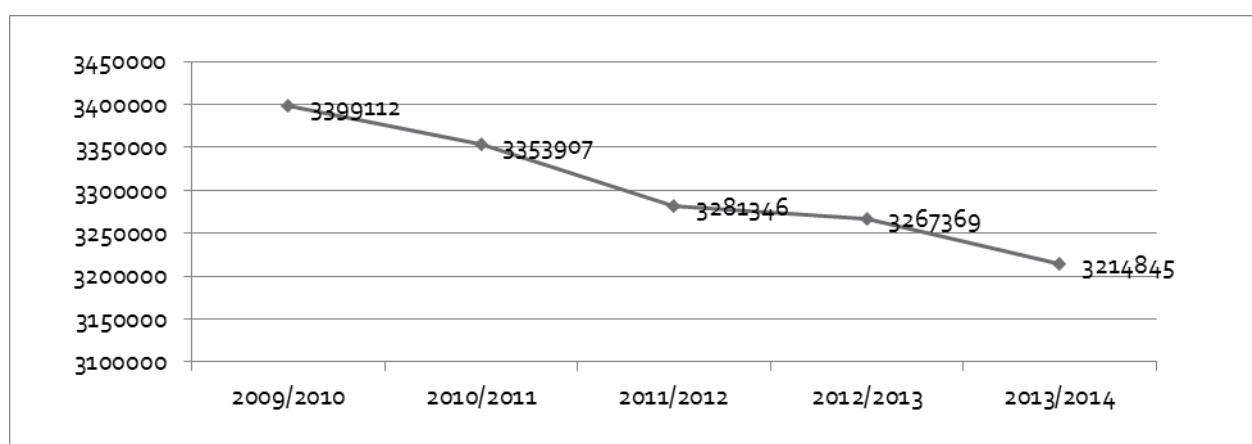
Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Preșcolar	Total	666123	673736	673641	581144	568217
	Urban	352857	364115	369962	324288	318963
	Rural	313266	309621	303679	256856	249254
Primar	Total	845679	828853	810126	931951	942747
	Urban	414547	410576	407984	485036	501520
	Rural	431132	418277	402142	446915	441227
- Primar de masă	Total	839174	822620	803902	925259	935824
	Urban	408381	404679	402140	478714	494982
	Rural	430793	417941	401762	446545	440842
- Primar special	Total	6505	6233	6224	6692	6923
	Urban	6166	5897	5844	6322	6538
	Rural	339	336	380	370	385
Gimnazial	Total	873997	862588	819280	812241	800507
	Urban	451433	444831	422467	418225	413352
	Rural	422564	417757	396813	394016	387155
- Gimnazial de masă	Total	864194	852480	809339	802324	790276
	Urban	442272	435349	413199	408956	403715
	Rural	421922	417131	396140	393368	386561
- Gimnazial special	Total	9803	10108	9941	9917	10231
	Urban	9161	9482	9268	9269	9637
	Rural	642	626	673	648	594
Liceu	Total	835343	864271	886521	829517	774335
	Urban	501650	492920	484086	445081	410197
	Rural	333693	371351	402435	384436	364138

Nivel de învățământ		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Profesional/ SAM	Total	115432	54531	12382	19732	26484
	Urban	51747	25348	6990	7064	8057
	Rural	63685	29183	5392	12668	18427
Postliceal	Total	62538	69928	79396	92784	102555
	Urban	45835	52017	58326	64696	71341
	Rural	16703	17911	21060	28088	31214
Total	Total	3399112	3353907	3281336	3267369	3214845
	Urban	1818069	1789807	1749815	1744390	1723430
	Rural	1581043	1564100	1531521	1522979	1491415

* Include atât învățământul de masă, cât și învățământul special.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

Fig. 3. Evoluția efectivelor de elevi din învățământul preuniversitar

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

Tendința de scădere a efectivelor de elevi se reflectă în mod diferit în funcție de **nivelul de învățământ**. Astfel, ca urmare a trecerii copiilor de 6 ani în învățământ primar, continuă și în anul de referință al raportului scăderea numărului copiilor din **învățământul preșcolar** (568,2 mii copii, cu 13 mii mai puțin comparativ cu anul anterior), concomitent cu creșterea, nu la fel de accentuată ca în anul precedent, a numărului de elevi din **învățământul primar** (942,7 mii elevi, cu peste 10 mii mai mult față de anul anterior). La nivelul învățământului primar, creșterea s-a înregistrat doar în mediul urban (peste 16 mii elevi), determinată fiind de creșterea numărului copiilor de 6 ani care intră în clasa I (până în acest an școlar, datele statistice au arătat că multe familii din urban optau pentru înscrierea copiilor în clasa I cât mai târziu, peste 7 ani, deși legea educației din 2003 prevedea școlarizarea începând cu vârsta de 6 ani). La nivelul **învățământului gimnazial** au scăzut efectivele de elevi, cu peste 11 mii față de anul anterior, mai mult în mediul rural decât în mediul urban.

La polul opus se situează **învățământul liceal**, unde se identifică cea mai accentuată tendință de scădere a efectivelor de elevi față de anul anterior (774,3 mii elevi, cu 55 mii mai puțin față de anul anterior).

De asemenea, măsurile de revigorare a **învățământului profesional** au determinat orientarea mai multor elevi către această filieră de studiu. Astfel, în anul școlar 2013/2014, în învățământul profesional au fost înscriși 26,4 mii elevi, cu 25,5% mai mulți față de anul anterior. Același trend ascendent se înregistrează și în **învățământul postliceal**: 102,5 mii elevi în 2013/2014, cu 9,7 mii mai mult față de anul anterior.

II. A.2. Rata brută de cuprindere școlară la toate nivelurile de învățământ preuniversitar

După o perioadă de scădere constantă a ratei brute de cuprindere școlară în toate nivelurile de învățământ, aceasta a înregistrat o ușoară creștere în special începând cu anul 2012/2013, ca urmare a includerii în sistemul de învățământ obligatoriu a clasei pregătitoare (ce a determinat creșterea ponderii copiilor de 6 ani cuprinși în sistemul de educație).

La nivelul întregii țări, o cincime din populație este cuprinsă în sistemul de învățământ, cu procentaj scăzând de la 21,2% în primul an al perioadei analizate, până la 18,8% în anul 2013.

În anul școlar 2013/2014 indicatorul **rata brută de cuprindere școlară în toate nivelurile de învățământ** și-a continuat tendința ascendentă, mai evident decât în anul precedent, 74,7% dintre copiii și tinerii de 6-23 ani fiind cuprinși în sistemul de învățământ, de la învățământul primar la cel superior.

Tabel 8. Rata brută de cuprindere școlară de la învățământul primar la cel superior, ca raport din populația în vârstă de 6/7-23 ani

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Total	78,7	77,0	74,1	74,3	74,7
Feminin	81,8	79,1	75,3	75,2	76,1
Masculin	76,5	75,0	72,9	73,4	72,8

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

O creștere mai amplă a indicatorului a fost înregistrată în cazul populației feminine, în timp ce populația masculină a înregistrat o ușoară scădere. Pentru anul 2013/2014, calculul ratei brute de cuprindere școlară pentru diferite niveluri de învățământ evidențiază următoarele date:

- De la învățământul preșcolar la cel superior, la nivelul anului 2013/2014, în sistemul formal de educație a fost cuprinsă 76,4% din populația de 3-23 de ani (ISCED 0-5), în ușoară creștere față de anul școlar anterior.

Tabel 9. Rata brută de cuprindere școlară de la învățământul preșcolar la cel superior, ca raport din populația în vârstă de 3-23 ani

	2013/2014
Total	76,4
Feminin	77,6
Masculin	74,7

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2014.

- Raportându-ne numai la învățământul preuniversitar, 76,9% din populația de 3-21 ani a fost cuprinsă în sistemul de educație (ISCED 0-4). Concomitent, o pondere semnificativă din tinerii de 19-21 ani se afla în învățământul terțiar.

Tabel 10. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul preuniversitar (de la învățământul preșcolar la cel liceal și postliceal) ca raport din populația în vârstă de 3-21 ani

	2013/2014
Total	76,9
Feminin	77,5
Masculin	75,8

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2014.

- Dacă se iau în calcul numai elevii de 3-18 ani de la învățământul preșcolar la cel liceal (ISCED 0-3), rata de cuprindere în sistemul formal de educație are valoarea de 89,4%.

Tabel 11. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul preuniversitar (de la învățământul preșcolar la cel liceal) ca raport din populația în vârstă de 3-18 ani

	2013/2014
Total	89,4
Feminin	89,4
Masculin	88,8

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2014.

II. A.3. Durata medie de frecventare a învățământului

Valoarea indicatorului speranța de viață școlară trebuie interpretată în relație cu un complex de factori: vârsta de debut a școlarității, durata ciclurilor de învățământ, ponderea participanților la programe cu timp integral sau parțial etc.

În România, durata medie de frecventare a sistemului de educație (de la învățământul preșcolar la cel superior) este de 16,1 ani (prin raportare la durata teoretică de 21 ani, în intervalul 3-23 ani). Valoarea indicatorului a scăzut față de anul anterior. O analiză a valorii indicatorului indică diferențe pe sexe în favoarea fetelor, în principal ca o consecință a ratei mai mari de cuprindere a acestora în învățământul superior.

Tabel 12. Durata medie de frecventare a învățământului (de la învățământul preșcolar la cel superior) (ani)

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Total	16,3	16,3	15,9	16,3	16,1
Feminin	16,5	16,5	16,1	16,5	16,3
Masculin	16,0	16,1	15,7	16,1	15,7

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

Raportând indicatorul durata medie de viață școlară la diferite alte niveluri de studiu, se evidențiază că:

- Durata medie de frecventare a învățământului de către un copil de 6 ani, de la învățământul primar la finalul celui superior (ISCED 1-5) este de 13,6 ani.

Tabel 13. Speranța de viață școlară pentru un copil în vârstă de 6 ani (ani)

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Total	13,9	14,0	13,6	13,8	13,6
Feminin	14,2	14,2	13,7	13,9	13,9
Masculin	13,7	13,8	13,4	13,6	14,3

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

- De la învățământul primar la finalul liceului (ISCED 1-3), durata medie de viață școlară este de 11,5 ani.
- De la învățământul preșcolar la finalul celui liceal (ISCED 0-3), durata de viață școlară este de 14 ani.
- Un copil petrece o medie de 15 ani în învățământul preuniversitar (de la învățământul preșcolar la finalul învățământului postliceal, ISCED 0-4).

II. B. Învățământul preșcolar

II. B.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul preșcolar

În anul 2013/2014, învățământul preșcolar a cuprins 568,2 mii copii, școlarizați în 1187 grădinițe și 10817 secții ce funcționează pe lângă alte niveluri de învățământ.

În anul școlar 2013/2014, **rata brută de cuprindere în învățământul preșcolar** – reprezentând procentul copiilor cuprinși în grădiniță din totalul copiilor de vârstă corespunzătoare nivelului preșcolar – a scăzut față de anul anterior (87,4%), înregistrând, totuși, o valoare semnificativ mai ridicată față de cele din perioada 2009/2012. Această creștere aparentă a valorii indicatorului este, în primul rând, efect al includerii clasei pregătitoare în învățământul obligatoriu: s-a redus grupa de vârstă teoretică corespunzătoare învățământului preșcolar de la 3-6 ani la 3-5 ani, în același timp o parte semnificativă de copii cu vârsta de 6 și chiar 7 ani rămânând cuprinși încă în grădinițe.

Tabel 14. Rata brută de cuprindere în învățământul preșcolar (3-5/6 ani)

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Total	78,4	78,8	78,4	90,2	87,4
Urban	80,7	80,9	81,0	93,2	90,3
Rural	76,0	76,6	75,5	86,7	83,9
Feminin	78,7	79,1	78,8	90,5	87,7
Masculin	78,1	78,5	78,0	89,9	87,1

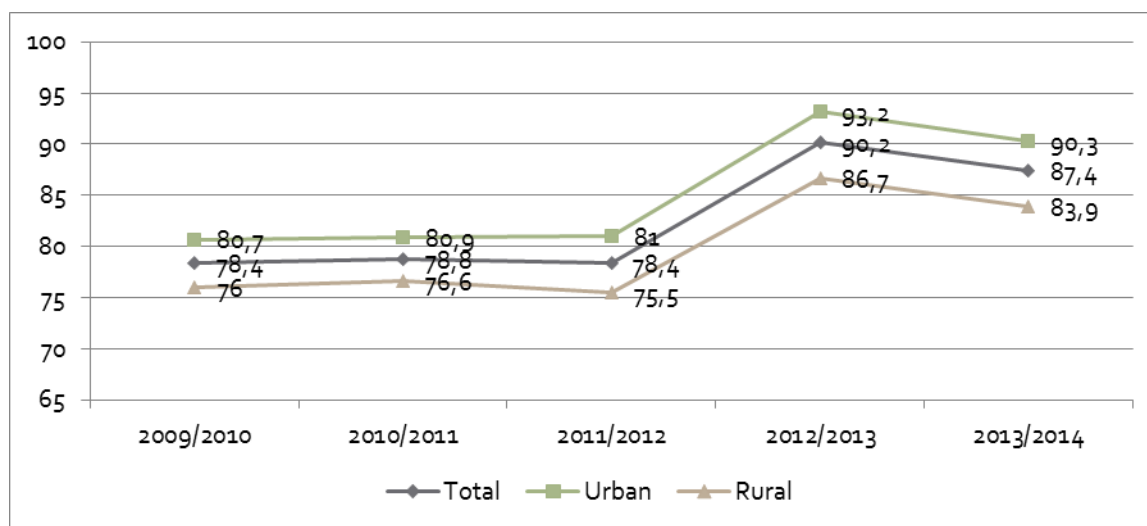
Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

Diferențele pe sexe privind participarea în învățământul preșcolar se păstrează constante și nu sunt semnificative: 87,7% pentru fete, respectiv 87,1% pentru băieți.

Pe fondul evoluției pozitive a valorii indicatorului, continuă să se păstreze **discrepanțele pe medii de rezidență**, în defavoarea mediului rural. Aceste diferențe manifestă o tendință ascendentă în perioada de referință a prezentului raport, de la 4,7 p.p. în 2009/2010 la o diferență de 6,4 p.p. în anul școlar 2013/2014 (90,3% în urban și 83,9% în rural). Analiza valorii ratelor specifice pe vârste explică această diferență pe medii de rezidență astfel: mult mai puțini copii de 3 ani din mediul rural

sunt cuprinși în grădinițe, comparativ cu mediul urban. Opțiunea părinților din rural de nu-și trimite copiii la grădiniță la vârste mai mici este determinată atât de diferite dificultăți de acces (de exemplu, distanțe adesea mari dintre casă și grădiniță), cât și de disponibilitățile de timp pentru îngrijirea copiilor pe care le au familiile în rural, comparativ cu urbanul. Aceste date evidențiază necesitatea susținerii continue a mediului rural, prin proiecte și măsuri specifice privind dezvoltarea rețelei de unități de învățământ preșcolar și susținerea participării la educația timpurie.

Fig. 4. Rata brută de cuprindere în învățământul preșcolar pe medii de rezidență

Până în anul 2011/2012, indicatorul **ponderea elevilor intrați pentru prima dată în clasa I care au frecventat învățământul preșcolar** a înregistrat o evoluție ascendentă. La nivelul anului școlar 2011/2012, numai 7% dintre elevii care au intrat pentru prima oară în clasa I nu au frecventat grădinița. Începând cu anul școlar 2012/2013, statisticile oficiale nu mai oferă informații privind frecventarea grădiniței de către copiii care au fost înscriși în clasa pregătitoare. Colectarea de date statistice referitoare la acest aspect este necesară pentru a analiza continuitatea dintre învățământul preșcolar și cel primar, respectiv pentru a estima nivelul de pregătire a copiilor pentru un debut școlar de succes.

II. B.2. Durata medie de frecventare a învățământului preșcolar

Durata medie de frecventare a învățământului preșcolar a înregistrat o creștere continuă în ultimul deceniu, atingând valoarea de 3,1 ani în ultimii ani școlari (prin raportare la durata teoretică de 4 ani de învățământ preșcolar). În anul 2013/2014, valoarea indicatorului a fost de 2,5 ani ca și în anul precedent. Scăderea duratei medii de frecventare a grădiniței a fost determinată de trecerea grupei de vârstă 6 ani la învățământul obligatoriu, respectiv de trecerea de la raportarea la durata teoretică de 4 ani la cea de 3 ani de învățământ preșcolar. În medie, fetele și băieții petrec o perioadă relativ similară în învățământul preșcolar, cu foarte mici diferențe în favoarea fetelor.

Tabel 15. Durata medie de frecventare a învățământului preșcolar

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	3,1	3,1	3,1	2,5	2,5
Urban	3,2	3,2	3,2	2,5	2,6
Rural	3,0	3,0	3,0	2,5	2,3
Feminin	3,1	3,1	3,1	2,6	2,5
Masculin	3,1	3,1	3,1	2,4	2,5

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

În ultimul deceniu, durata de frecventare a învățământului preșcolar a fost mai mare în urban cu 0,2-0,4 ani față de rural. În anul 2013/2014 **diferența pe medii de rezidență** a fost de 0,3 ani.

II. B.3. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste în învățământul preșcolar

Începând cu anul școlar 2012/2013, **grupa de vârstă 6 ani** corespunde învățământului obligatoriu. Pentru prezentul raport, în vederea asigurării comparabilității datelor, sunt oferite date privind ratele specifice de cuprindere în învățământul preșcolar și pentru această grupă de vârstă. Analiza acestor date este relevantă în perspectiva evaluării eficienței obligativității clasei pregătitoare de la această vârstă.

Astfel, dacă înainte de implementarea debutului școlar de la 6 ani peste trei sferturi dintre copiii de această vârstă erau cuprinși în grădinițe și aproximativ 20% în ciclul primar, începând cu anul 2012/2013 scade semnificativ ponderea copiilor de 6 ani din grădinițe (17,8% în 2012/2013 și 14,9% în 2013/2014), concomitent cu creșterea ponderii copiilor de 6 ani înscriși la școală (peste 73% în 2012/2013 și peste 81% în 2013/2014).

Aceste date evidențiază faptul că introducerea clasei pregătitoare de la vârsta de 6 ani și, respectiv, implementarea unor redimensionări curriculare corespunzătoare – începând cu anul școlar 2012/2013 – au constituit un răspuns pozitiv la tendința părinților de a amâna vârsta debutului școlar din cauza "fricii" de dificultățile școlii.

Față de anul școlar anterior, ratele specifice de cuprindere în învățământul preșcolar la 3 și 5 ani manifestă o tendință descendentă la nivelul ambelor **sexe**, precum și al ambelor **medii de rezidență**. O creștere nesemnificativă se înregistrează la populația feminină de 4 ani. Ca și în anii trecuți, diferențele pe medii se păstrează în special în cazul vârstei de 3 ani în favoarea mediului urban (peste 81% dintre copiii de 3 ani din mediul urban merg la grădiniță, comparativ cu numai 67% în rural) și în cazul vârstei de 6 ani în favoarea mediului rural (13,6% copii de 6 ani din mediul urban merg la grădiniță, comparativ cu 16,3% în mediul rural).

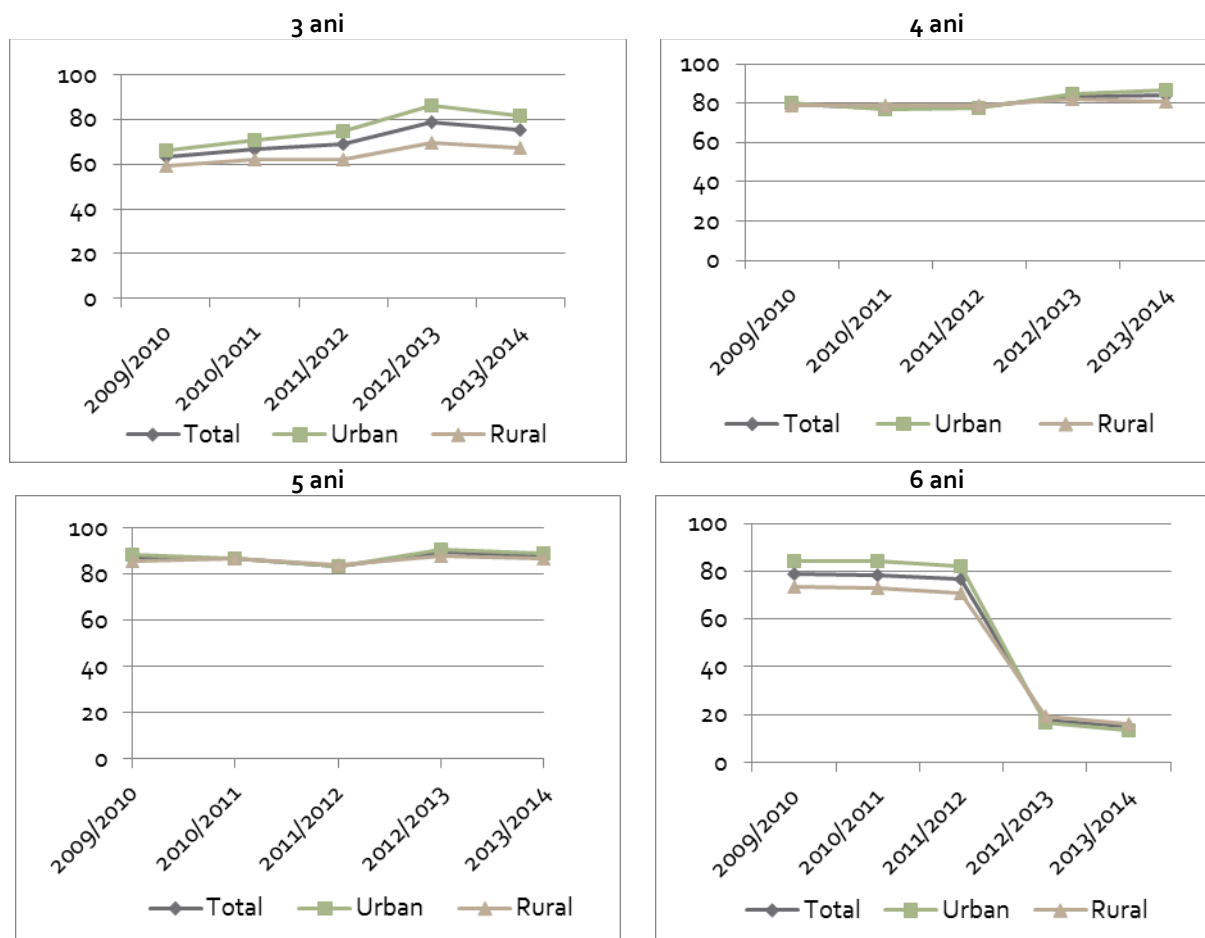
Tabel 16. Rata specifică de cuprindere pe vârste în învățământ preșcolar

Vârsta		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
3 ani	Total	63,1	66,6	69,1	78,5	75,2
	Urban	66,3	70,5	74,8	86,2	81,6
	Rural	59,3	62,0	62,3	69,5	67,4
	Feminin	64,5	67,9	70,3	80,3	76,5
	Masculin	61,7	65,4	67,9	76,9	74,1

Vârsta		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
4 ani	Total	79,6	77,8	78,0	83,6	83,7
	Urban	80,0	77,1	77,5	84,7	86,3
	Rural	79,1	78,6	78,6	82,2	80,7
	Feminin	80,3	78,5	78,6	83,6	84,2
	Masculin	79,0	77,2	77,5	83,6	83,3
5 ani	Total	87,0	86,7	83,7	89,3	88,0
	Urban	88,3	86,5	83,5	90,7	89,2
	Rural	85,7	87,0	84,0	87,8	86,6
	Feminin	87,5	87,1	84,6	89,3	87,9
	Masculin	86,5	86,4	82,9	89,4	88,1
6 ani	Total	78,9	78,4	76,7	17,8	14,9
	Urban	84,3	84,1	82,2	16,5	13,6
	Rural	73,7	72,8	70,9	19,3	16,3
	Feminin	78,0	77,9	76,2	17,3	14,1
	Masculin	79,7	78,9	77,2	18,3	15,5

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2010-2014.

Fig. 5. Rata specifică de cuprindere în învățământ preșcolar pe vârste și pe medii de rezidență

II. C. Învățământul primar și gimnazial

II. C.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul primar și gimnazial

În anul școlar 2013/2014, învățământul primar și gimnazial (de masă și special) a cuprins 1743,2 mii elevi, școlarizați în 4045 unități școlare.

Evoluția **ratei brute de cuprindere școlară în învățământul primar și gimnazial** – reprezentând ponderea elevilor cuprinși în ciclul primar și gimnazial în totalul copiilor de vârstă corespunzătoare celor două niveluri de studiu (6-14 ani) – este influențată de măsurile de politică școlară implementate în ultimii ani în educație. Pe parcursul perioadei analizate, valoarea indicatorului a fost în scădere, de la 98% în 2009/2010 la 91% în 2013/2014. Cea mai amplă scădere a fost înregistrată în ultimii doi ani școlari, până la valori de 90% – ca o consecință a schimbării structurii sistemului școlar, prin includerea clasei pregătitoare în componența învățământului primar.

Tabel 17. Rata brută de cuprindere în învățământul primar și gimnazial

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	98,3	97,5	94,2	90,6	90,7
Urban	106,4	105,8	102,8	97,0	97,4
Rural	91,2	90,3	86,6	84,6	84,2
Feminin	97,5	96,7	93,1	89,3	89,9
Masculin	99,0	98,3	95,2	91,9	91,4

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Diferența pe sexe s-a mai diminuat, dar se menține și în 2013/2014 în favoarea băieților (89,9% fete, respectiv 91,4% băieți).

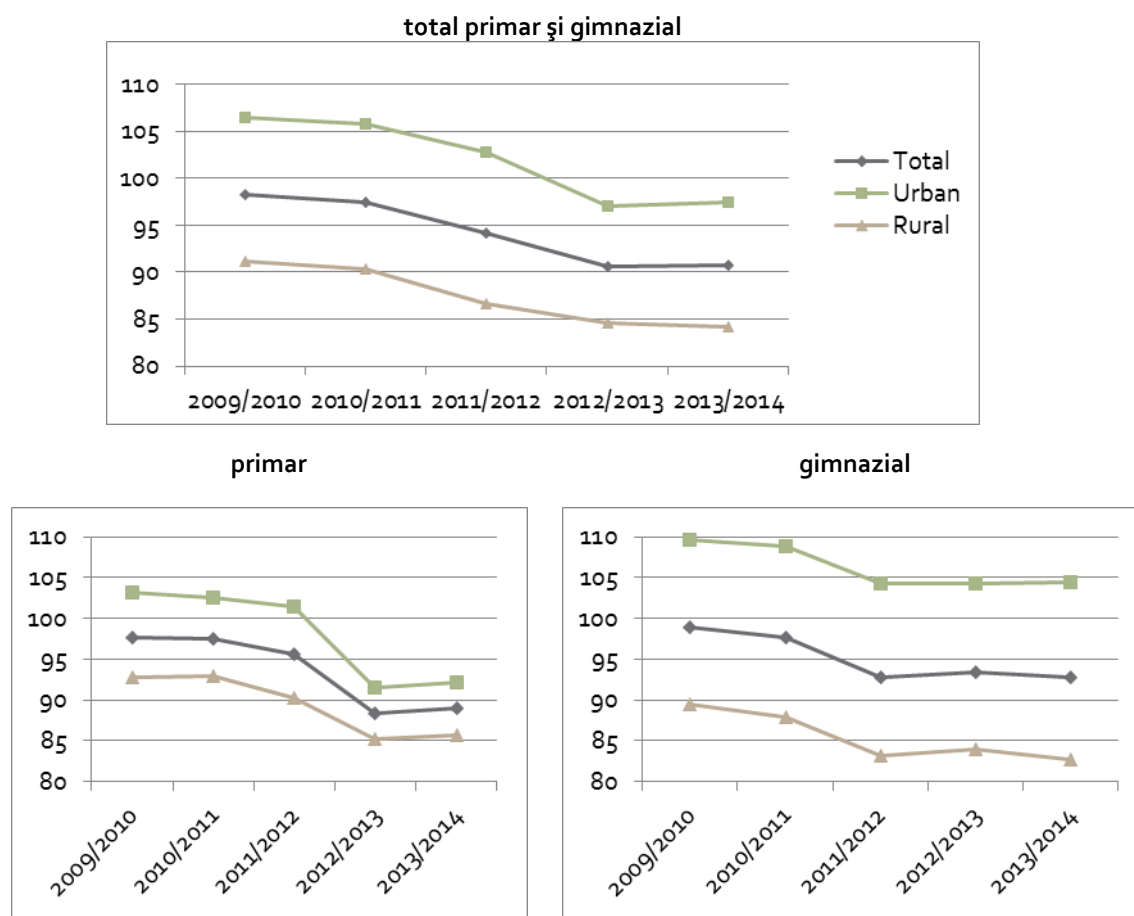
Rata de cuprindere în învățământul primar și gimnazial a scăzut constant atât în mediul urban, cât și în rural, dar se păstrează diferențe semnificative **pe medii de rezidență**. În 2013/2014, diferența a fost de peste 13 puncte procentuale. În ultimii doi ani școlari această diferență s-a mai redus, cel mai probabil ca efect al diverselor proiecte din fonduri europene derulate în scopul susținerii participării la educație și prevenirii părăsirii timpurii a școlii.

Tendința descendentă înregistrată de rata brută de cuprindere din primar și gimnazial în anul școlar 2013/2014 se manifestă diferit **pe cicluri de școlarizare**.

După o perioadă de valori relativ constante, **rata brută de cuprindere în învățământul primar** a scăzut semnificativ în ultimii doi ani școlari, ca efect al trecerii clasei pregătitoare în componența învățământului primar. În anul școlar 2013/2014 s-a înregistrat o ușoară ameliorare față de anul anterior (până la valoarea de 89%), în special prin creșterea numărului de copii de 6 ani cuprinși în clasa pregătitoare. O pondere încă semnificativă de copii de 6 ani – 14,9% – au rămas cuprinși în grădinițe și în acest an școlar.

Deși s-au înregistrat ameliorări ale participării la învățământul primar în ambele medii de rezidență, învățământul de la sate continuă să fie defavorizat, în comparație cu cel de la orașe din perspectiva participării școlare (85,6% rural și 92,2% urban). De asemenea, valoarea indicatorului este ușor mai mare în cazul băieților, în comparație cu fetele.

Fig. 6. Rata brută de cuprindere în învățământul primar și gimnazial, pe medii de rezidență

În **învățământul gimnazial**, valoarea ratei brute de cuprindere a crescut în perioada 2007-2010 ca urmare a școlarizării la acest nivel de studiu a copiilor ce au intrat în clasa I în 2003/2004 (două generații de 6 și de 7 ani). Ulterior, rata de participare în gimnaziu a scăzut de la un an la altul, până la valoarea de 92,7% în 2013/2014. Și la acest nivel de studiu, discrepanțele dintre rural și urban sunt semnificative și mai accentuate decât în învățământul primar, păstrând pentru anul școlar de referință diferența de aproape 22 p.p. în defavoarea mediului rural (82,7% rural și 104,5% urban).

Această situație de defavorizare a mediului rural este efect al accentuării abandonului școlar și al părăsirii timpurii a școlii după terminarea ciclului primar, precum și al fenomenului migrației externe. Discrepanțele pe medii de rezidență sunt în creștere semnificativă în ultimii cinci ani și necesită intervenții ameliorative special destinate mediului rural.

II. C.2. Durata medie de frecvență a învățământului primar și gimnazial

Valoarea indicatorului **durata medie de frecvență a învățământului primar și gimnazial** a fost influențată de schimbările de structură a sistemului de învățământ. Astfel, în ultimul deceniu, valoarea indicatorului a fost de aproximativ 7,5 ani (prin raportare la durata teoretică de 8 ani de învățământ primar și gimnazial; în anul 2011/2012 s-a înregistrat o scădere semnificativă cu 0,3 ani, determinată de ieșirea din clasa a VIII-a a generației de copii care au avut debutul școlar în anul 2003/2004 (la 6 ani și la 7 ani concomitent). Intrarea, în anul 2012/2013, a clasei pregătitoare în

structura învățământului primar a determinat, în mod direct, creșterea duratei de frecvență a învățământului primar și gimnazial cu aproximativ 1 an, indicatorul având în ultimii ani valoarea de 8,0 ani (prin raportare la durata teoretică de 9 ani de învățământ primar și gimnazial).

Tabel 18. Durata medie de frecvență a învățământului primar și gimnazial

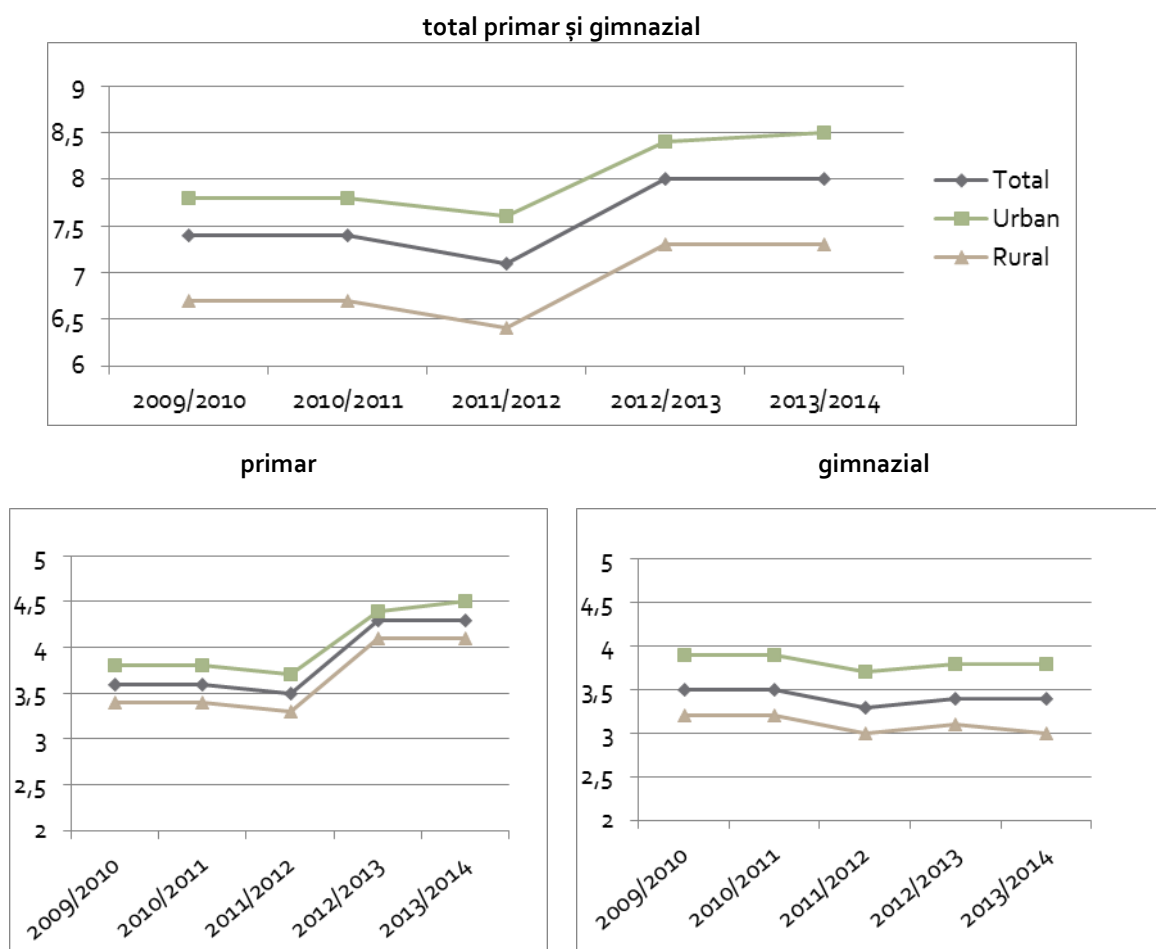
	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	7,4	7,4	7,1	8,0	8,0
Urban	7,8	7,8	7,6	8,4	8,5
Rural	6,7	6,7	6,4	7,3	7,3
Feminin	7,2	7,2	6,9	7,9	7,9
Masculin	7,3	7,3	7,0	7,9	8,0

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Analiza datelor pe sexe evidențiază, în perioada ultimilor opt ani școlari, valori ale indicatorului similare în cazul fetelor și al băieților.

În ultimii ani se păstrează un decalaj important a valorii duratei medii de frecvență a învățământului **pe medii de rezidență**: în medie, un copil din mediul rural studiază în învățământul primar și gimnazial cu aproximativ 1 an mai puțin decât un copil din mediul urban. Calculat pentru anul școlar 2012/2013, valoarea indicatorului a fost de 8,5 ani în mediul urban și de numai 7,3 ani în mediul rural (cu 1,7 ani mai puțin decât durata oficială).

Fig. 7. Durata medie de frecvență a învățământului primar și gimnazial, pe medii de rezidență

Tendențe similare cu cele prezentate se înregistrează și la nivelul fiecărui ciclu de învățământ. Astfel, durata medie de frecvență a **învățământului primar** a fost relativ constantă în ultimii ani (aproximativ 3,5 ani), cu o creștere semnificativă în 2012/2013 până la valoarea de 4,3 ani, ca urmare a instituirii obligativității clasei pregătitoare. Variațiile în funcție de criteriul gen sunt aproape inexistente. Ca și în anii trecuți, se păstrează diferența pe medii de rezidență, în defavoarea mediului rural: în medie, un elev din mediul rural studiază în învățământul primar cu 0,3 ani mai puțin decât un elev din mediul urban.

Tabel 19. Durata medie de frecvență a învățământului primar

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	3,6	3,6	3,5	4,3	4,3
Urban	3,8	3,8	3,7	4,4	4,5
Rural	3,4	3,4	3,3	4,1	4,1
Feminin	3,5	3,5	3,5	4,3	4,3
Masculin	3,6	3,6	3,5	4,3	4,3

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Pentru **învățământul gimnazial**, indicatorul a avut valori aproape constante în ultimii ani. În 2013/2014, valoarea indicatorului a fost de 3,4 ani, și de această dată cu diferențe accentuate pe medii de rezidență, în defavoarea mediului rural: în medie, un elev din mediul urban studiază în învățământul gimnazial cu 0,7 ani mai mult decât un elev din mediul rural.

Tabel 20. Durata medie de frecvență a învățământului gimnazial

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	3,5	3,5	3,3	3,4	3,4
Urban	3,9	3,9	3,7	3,8	3,8
Rural	3,2	3,2	3,0	3,1	3,0
Feminin	3,5	3,5	3,3	3,3	3,3
Masculin	3,5	3,5	3,4	3,4	3,4

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Diferențele pe medii de rezidență în ceea ce privește durata medie de frecvență a învățământului evidențiază, la fel ca și alți indicatori, situația defavorizată a populației de vârstă școlară din ariile rurale.

II. C.3. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste

Rata specifică de cuprindere exprimă procentajul elevilor de o anumită vârstă cuprinși în sistemul de educație, indiferent de nivelul de învățământ, din totalul populației de aceeași vârstă; indicatorul reflectă gradul de participare la educație a unei anumite cohorte de vârstă specifică.

Ca și alți indicatori, **ratele specifice de cuprindere școlară pe vârste** au prezentat tendințe oscilante în ultimii ani, influențate mai ales de schimbările de structură ale sistemului de învățământ.

Cea mai relevantă din această perspectivă este **rata specifică de cuprindere pentru vârsta de 6 ani**. De la ponderi de aproximativ 20% a copiilor de 6 ani cuprinși în învățământul primar în anii anteriori, în 2013/2014 peste 80% dintre copii de 6 ani au fost școlarizați în primar (cu aproape 10 p.p. mai mult decât în anul școlar anterior): 55,9% în clasa pregătitoare și 14,9% în clasa I. În același timp, o pondere de 14,5% de copiii de 6 ani (în scădere cu 3 p.p. față de anul școlar trecut) au rămas cuprinși în învățământul preșcolar. Dacă înainte de introducerea obligativității clasei pregătitoare nivelul ratei de cuprindere în școală a copiilor de 6 ani era mai ridicat în rural decât în urban, în ultimii doi ani tendința s-a inversat, valoarea indicatorului fiind mai mare în urban decât în rural (83,3% în urban, respectiv 78,8% în rural). În mod constant, diferența valorii indicatorului pe sexe este în favoarea fetelor: mai multe fete decât băieți își fac debutul școlar la vârsta de 6 ani (82,2% fete, respectiv 80,3% băieți).

La celelalte vârste corespunzătoare învățământului primar, rata specifică de cuprindere pe vârste înregistrează ușoare oscilații față de anul anterior.

Pe sexe, se remarcă faptul că, la vârstele de intrare în învățământul primar, ratele de cuprindere sunt mai mari pentru fete în comparație cu băieții, fapt datorat cel mai probabil unui debut școlar mai rapid al acestora.

Pe medii de rezidență, ratele de cuprindere sunt mai mari în urban în comparație cu mediul rural, la toate vârstele corespunzătoare învățământului primar.

Se remarcă prezența în învățământul primar a unei ponderi relativ ridicate de **elevi care depășesc vârsta oficială corespunzătoare** acestui nivel de studii: 10% dintre copiii de 11 ani și 5,4% dintre copiii de 12 ani sunt cuprinși în învățământul primar. Această stare de fapt poate avea multiple cauze: debutul școlar întârziat (mai ales în învățământul special, dar nu numai); fenomenul repetenției, cu impact asupra eficienței interne a sistemului de educație și cu efecte asupra riscului de abandon școlar.

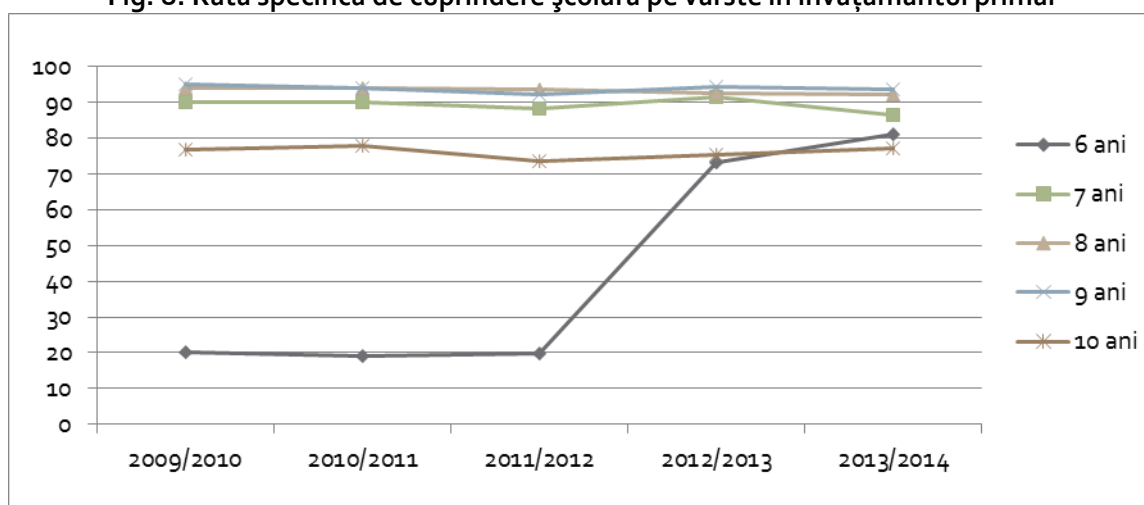
Tabel 21. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste, în învățământ primar

		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
6 ani	Total	20,1	19,0	19,9	73,1	81,2
	Urban	19,3	18,2	19,4	73,9	83,3
	Rural	20,9	19,9	20,5	72,2	78,8
	Feminin	21,1	20,0	21,0	74,1	82,2
	Masculin	19,2	18,0	18,9	72,2	80,3
7 ani	Total	89,9	90,0	88,3	91,5	86,3
	Urban	93,4	93,2	93,0	94,4	87,9
	Rural	86,7	86,9	83,7	88,4	84,5
	Feminin	90,7	90,2	88,4	91,3	86,5
	Masculin	89,1	89,7	88,1	91,8	86,1
8 ani	Total	93,9	93,9	93,8	92,5	92,2
	Urban	99,1	97,8	97,7	96,7	95,1
	Rural	89,4	90,4	90,1	88,3	88,9
	Feminin	93,4	93,6	93,4	92,5	91,8
	Masculin	94,4	94,2	94,1	92,4	92,5

		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
9 ani	Total	94,9	94,1	92,2	94,5	93,6
	Urban	101,0	99,6	98,5	99,0	98,5
	Rural	89,8	89,3	86,7	90,3	88,8
	Feminin	94,7	93,4	92,2	93,7	93,4
	Masculin	95,1	94,8	92,1	95,3	93,8
10 ani	Total	76,8	78,0	73,5	75,5	77,2
	Urban	83,0	84,6	79,9	80,2	82,1
	Rural	71,7	72,4	68,0	71,3	72,6
	Feminin	75,1	76,3	71,8	74,5	75,3
	Masculin	78,5	79,6	75,1	76,4	79,0

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 8. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste în învățământul primar

Evoluția ratelor specifice de cuprindere în învățământul gimnazial înregistrează scăderi ușoare față de anul anterior pentru 11, 12 și 13 ani, cu ușoare creșteri la 14 ani. Ca și în învățământul primar, ratele de cuprindere în gimnaziu sunt mai mari în urban în comparație cu mediul rural, la toate vârstele corespunzătoare acestui nivel de studiu. De asemenea, ponderea **elevilor care depășesc vârsta oficială corespunzătoare** învățământului gimnazial se păstrează încă la valori mari: 11% dintre copiii de 15 ani și 8% dintre copiii de 16 ani sunt cuprinși în învățământul gimnazial.

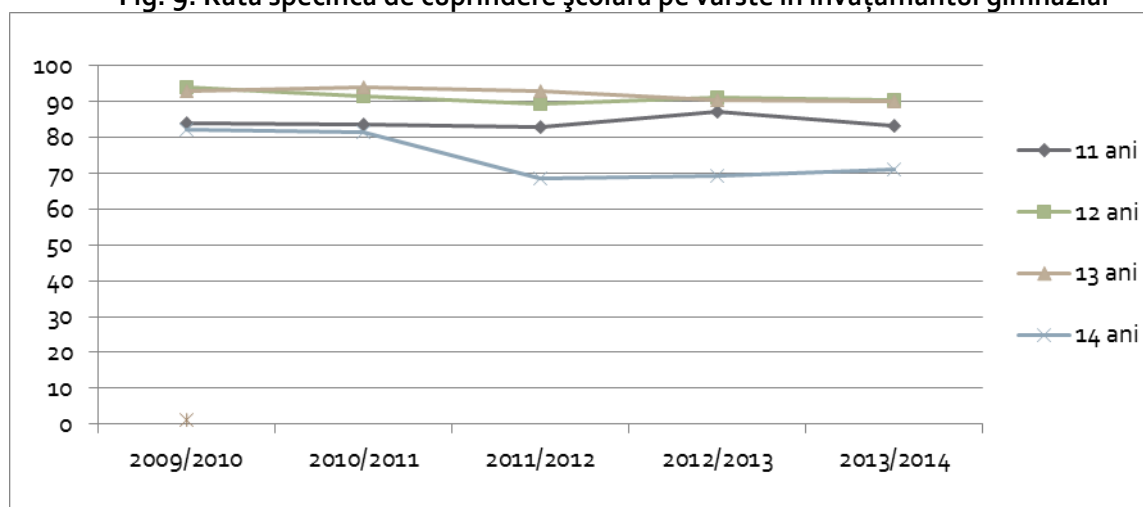
Tabel 22. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste, în învățământ gimnazial

		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
11 ani	Total	84,0	83,6	83,0	87,2	83,2
	Urban	93,1	93,2	92,9	92,6	91,7
	Rural	76,2	75,6	74,8	82,1	75,6
	Feminin	85,2	84,0	83,8	83,8	84,7
	Masculin	82,8	83,2	82,2	90,6	81,7
12 ani	Total	93,9	91,4	89,5	91,1	90,5
	Urban	103,0	101,4	99,3	101,6	101,4
	Rural	85,9	83,0	81,3	82,2	81,2
	Feminin	93,5	92,2	89,2	91,0	90,4
	Masculin	94,2	90,7	89,8	91,1	90,6

		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
13 ani	Total	92,9	94,1	92,8	90,4	90,2
	Urban	103,1	103,8	102,2	101,3	100,5
	Rural	83,8	85,6	84,8	81,4	81,6
	Feminin	93,0	93,5	92,9	90,1	90,1
	Masculin	92,7	94,7	92,7	90,6	90,2
14 ani	Total	82,2	81,3	68,7	69,1	71,2
	Urban	91,1	91,0	79,2	79,7	82,3
	Rural	74,4	72,7	59,6	60,2	62,2
	Feminin	81,7	80,8	66,7	67,8	69,7
	Masculin	82,7	81,8	70,6	70,3	72,7

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 9. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste în învățământul gimnazial

II. C.4. Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial

La finalul anului școlar 2012/2013, învățământul primar și gimnazial de masă cuprindea 1703,4 mii elevi. Din totalul elevilor, 96,6% au fost declarați promovați, un procent de 2,9% repetenți și 0,5% cu situația școlară neîncheiată.

Datele corespunzătoare pentru învățământul special sunt următoarele: 17,0 mii la final de an, din care 97,7% elevi promovați, în învățământul special. Dintre aceștia, 96,4% au fost declarați promovați, un procent de 1,4% repetenți și 0,9% cu situația școlară neîncheiată.

Pe ansamblul învățământului primar și gimnazial, rata abandonului școlar (indicator calculat pe baza metodei „intrare-ieșire”) în anul 2012/2013 a fost de 1,4% (procent ce reprezintă 24,4 mii elevi). În comparație cu anul anterior, situația s-a ameliorat semnificativ, valoarea indicatorului la nivel general fiind cu 0,4 p.p. mai mică față de 2011/2012. Cel mai probabil, ameliorarea acestei situații este efect al implementării obligativității debutului școlar de la 6 ani, respectiv al includerii clasei pregătitoare în învățământul primar. Situația s-a ameliorat în special în mediul urban, pe fondul creșterii ratei specifice de participare școlară la vârsta de 6 ani. În ceea ce privește abandonul pe

sexe, se înregistrează o scădere a diferențelor față de anul anterior, până la valoarea de 0,3 p.p. în defavoarea băieților (1,2% abandon în cazul fetelor și 1,5% abandon în cazul băieților).

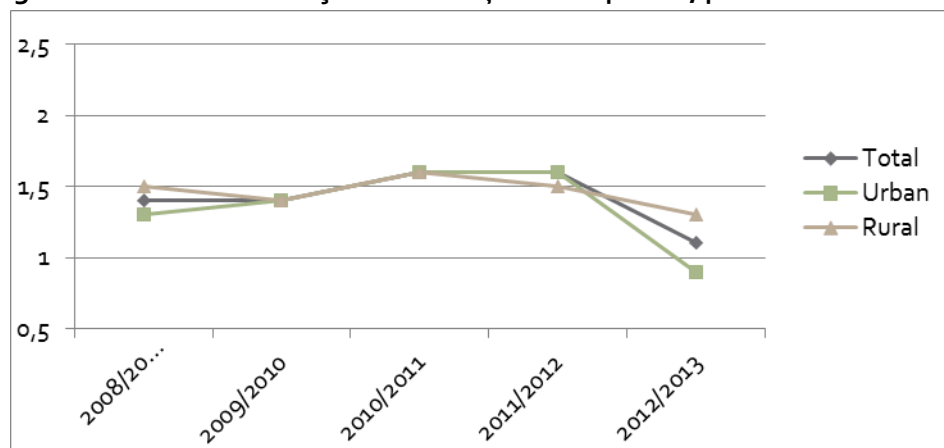
Tabel 23. Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial

	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Învățământ primar și gimnazial					
Total	1,7	1,5	1,8	1,8	1,4
Urban	1,5	1,5	1,8	1,7	1,1
Rural	1,9	1,6	1,8	1,8	1,6
Feminin	1,5	1,4	1,7	1,5	1,2
Masculin	1,8	1,7	1,9	2	1,5
Învățământ primar					
Total	1,4	1,4	1,6	1,6	1,1
Urban	1,3	1,4	1,6	1,6	0,9
Rural	1,5	1,4	1,6	1,5	1,3
Feminin	1,3	1,3	1,5	1,4	1,0
Masculin	1,6	1,6	1,7	1,7	1,2
Învățământ gimnazial					
Total	1,9	1,7	2,0	1,9	1,7
Urban	1,6	1,5	1,9	1,8	1,4
Rural	2,2	1,8	2,0	2,1	2,1
Feminin	1,8	1,5	1,9	1,7	1,6
Masculin	2,0	1,8	2,1	2,2	1,9

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

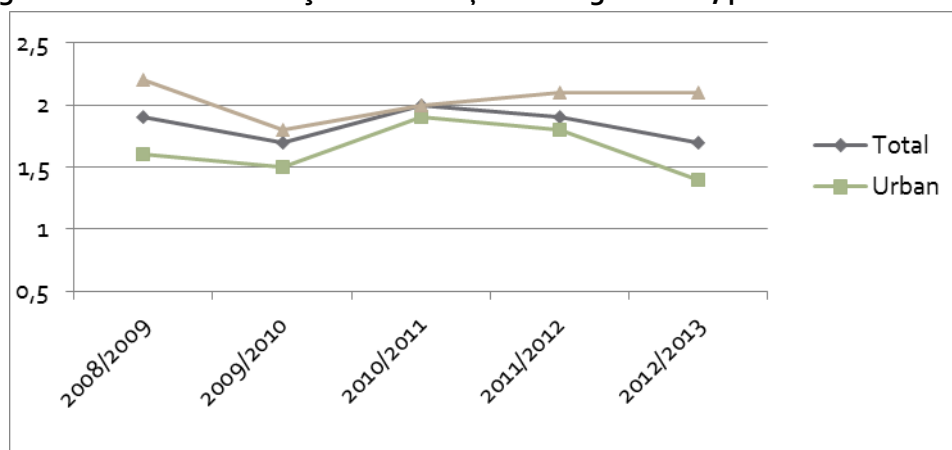
Pe fiecare nivel de studiu, se evidențiază aspecte caracteristice. În învățământul primar, abandonul școlar a crescut constant după momentul trecerii la 10 ani de școlaritate obligatorie; situația s-a îmbunătățit ușor în ultimii ani, ajungând în 2012/2013 la ameliorări semnificative. În anul școlar 2012/2013, valoarea indicatorului a fost de 1,1%. Se adâncesc diferențele pe medii de rezidență, în defavoarea mediului rural. Se păstrează decalajul constant pe sexe: mai mulți băieți din ciclul primar abandonează școala, comparativ cu fetele.

Fig. 10. Rata abandonului școlar în învățământul primar, pe medii de rezidență

În învățământul gimnazial, abandonul școlar nu a înregistrat aceleași scăderi spectaculoase la în primar, dar și aici trendul este unul descendent în ultimii ani; valoarea indicatorului a fost de 1,7% în 2012/2013. La acest nivel de studiu diferențele pe medii de sunt mai ample, de 0,7 p.p. în defavoarea mediului rural. Și în cazul gimnaziului se evidențiază avantajul fetelor în comparație cu băieții (0,3 p.p. în defavoarea băieților).

Fig. 11. Rata abandonului școlar în învățământul gimnazial, pe medii de rezidență

Relevantă în contextul de față este și analiza abandonului școlar **pe clase**. Datele evidențiază faptul că **ratele cele mai ridicate ale abandonului se înregistrează la clasele de început de cicluri de școlaritate**: clasa I (cu excepția ultimului an școlar analizat, în condițiile introducerii debutului școlar cu clasa pregătitoare), respectiv clasa a V-a, la celelalte clase valorile ratei fiind mai reduse.

Fig. 12. Rata abandonului școlar în învățământul primar, pe clase

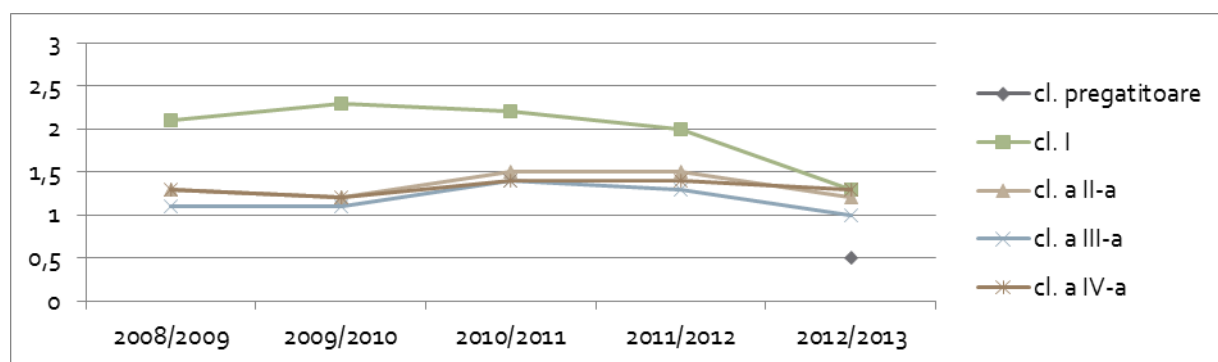
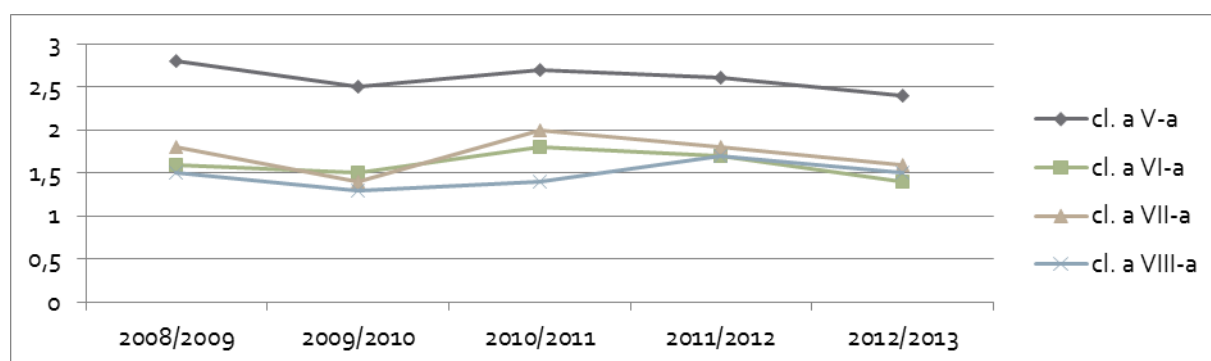

Fig. 13. Rata abandonului școlar în învățământul gimnazial, pe clase

În mod cert, acest aspect are drept cauză dificultățile de adaptare cu care se confruntă elevii la trecerea de la un nivel de studiu la altul: stiluri de predare diferite, solicitări mai complexe în plan curricular, nu în ultimul rând diferențe semnificative în ceea ce privește numărul de ore/săptămână.

Din această perspectivă, **introducerea clasei pregătitoare pare a avea un efect pozitiv semnificativ, prin reducerea abandonului școlar** la nivelul ciclului primar, în special în clasele de început.

Este de remarcat tendința de scădere a ratei abandonului școlar de la clasa de debut într-un ciclu de școlaritate la clasa de final din cadrul acestuia – determinată, cel mai probabil, de adaptarea progresivă a elevilor la solicitările școlare. Ca și în anii trecuți, discrepanțele în defavoarea mediului rural rămân semnificative în special în învățământul gimnazial: abandonul elevilor din școlile rurale păstrează valori semnificativ mai mari mai ales către clasele de final (a VII-a, a VIII-a), comparativ cu rata corespunzătoare mediului urban.

II. D. Învățământul liceal și profesional

II. D.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul liceal și profesional

Începând cu anul școlar 2009/2010, pe fondul măsurii de intrare în lichidare a SAM-urilor, rata de cuprindere în învățământul secundar superior a înregistrat o scădere ușoară de la un an la altul. Acest trend se menține și după re-introducerea, începând cu anul școlar 2012/2013, a învățământului profesional.

În anul școlar 2013/2014, puțin peste 91% din populația de 15-18 ani a fost cuprinsă în învățământul secundar superior (învățământ liceal și profesional). Ca și în anii precedenți, se păstrează o discrepanță semnificativă a ratei de cuprindere în învățământul secundar superior în funcție de mediul de rezidență: 102,6% în urban, respectiv 80,9% în rural. Situația pe sexe este echilibrată, în intervalul analizat neexistând diferențe notabile între rata de cuprindere a populației feminine și a celei masculine.

Tabel 24. Rata brută de cuprindere în învățământul secundar superior (liceu și învățământ profesional)

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	96,7	96,5	96,0	94,9	91,2
Urban	110,6	111,0	107,3	110,2	102,6
Rural	81,9	82,6	85,2	81,5	80,9
Feminin	96,0	95,6	95,3	94,2	91,1
Masculin	97,4	97,7	96,6	95,6	90,8

Observație: La calcularea indicatorului nu au fost luați în considerare elevii străini. Valoarea indicatorului s-a obținut prin raportare la populația în vârstă de 15-18 ani, vârstă oficială corespunzătoare învățământului secundar superior.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

La nivelul liceului, rata de cuprindere a crescut semnificativ de la un an la altul, ajungând la valoarea maximă de 95% în 2011/2012 (momentul la care a intrat în clasa a IX-a generația ce a avut

debutul școlar în 2003/2004, la 6 și 7 ani concomitent). Această creștere anuală a fost determinată și de intrarea în lichidare (cu începere din 2009/2010) a învățământului profesional, care a orientat către liceu pe toți absolvenții de gimnaziu. Începând cu 2012/2013, anul re-introducerii învățământului profesional, valorile ratei de cuprindere în liceu scad, ajungând la 88,2% în 2013/2014 – o parte dintre absolvenții de gimnaziu orientându-se către învățământul profesional.

În ceea ce privește cuprinderea în liceu a elevilor după mediul de rezidență din care provin, se remarcă situația de dezavantaj a elevilor din rural. Faptul că aproape o cincime dintre tinerii din mediul rural de vârstă școlară corespunzătoare (15-18 ani) nu acced la nivelul secundar de educație atrage atenția asupra riscului privind dezvoltarea capitalului uman în aceste arii. Această situație de defavorizare a mediului rural este determinată, în primul rând, de caracteristicile rețelei școlare de licee, dezvoltată în special în urban.

Situația cuprinderii în liceu după sex este destul de echilibrată, populația feminină înregistrând valori ușor mai ridicate decât cea masculină (89,7% față de 86,7% în anul școlar 2013/2014).

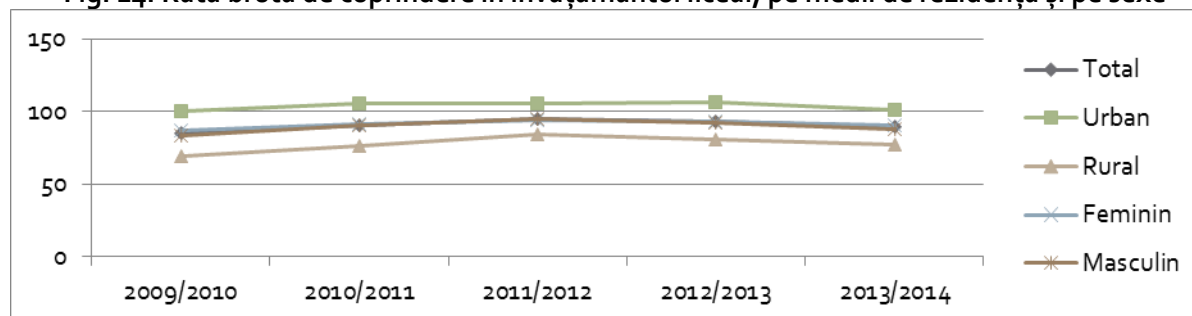
Tabel 25. Rata brută de cuprindere în învățământul liceal

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	85,0	90,8	94,6	92,7	88,2
Urban	100,3	105,6	105,7	106,2	100,6
Rural	68,7	76,5	84,0	80,8	77,0
Feminin	87,2	91,4	94,3	93,1	89,7
Masculin	82,9	90,6	95,0	92,4	86,7

Observație: La calcularea indicatorului nu au fost luați în considerare elevii străini. Valoarea indicatorului s-a obținut prin raportare la populația în vârstă de 15-18 ani, vârstă oficială corespunzătoare învățământului liceal.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 14. Rata brută de cuprindere în învățământul liceal, pe medii de rezidență și pe sexe

La nivelul învățământului profesional, ratele de cuprindere au scăzut puternic în intervalul 2009-2011 (de la 15,8% la 1,8%), ca urmare a desființării SAM-urilor. Începând cu anul școlar aferent re-introducerii acestora, valorile indicatorului cresc, ajungând la 4% în anul școlar 2013/2014. Măsurile de politici educaționale implementate în ultimii ani au determinat orientarea mai multor elevi către această filieră de formare.

Cu excepția anilor 2011/2012 și 2012/2013, distribuția cuprinderii după mediul de rezidență al elevilor arată o situație mai bună a celor proveniți din rural. Această situație este explicabilă, cel mai probabil, prin existența unui număr mai mare de unități de tip profesional în mediul rural.

Având în vedere criteriul sex, se evidențiază o mai mare cuprindere în învățământul profesional a populației masculine față de populația feminină.

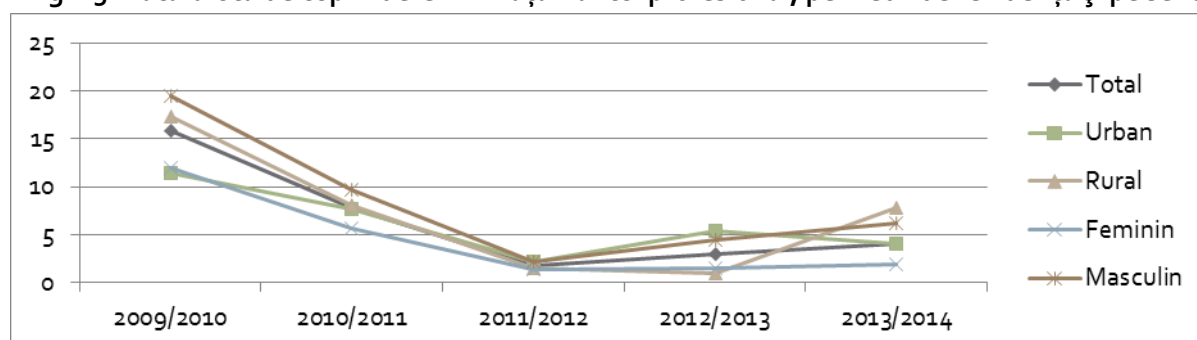
Tabel 26. Rata brută de cuprindere în învățământul profesional

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	15,8	7,8	1,8	3,0	4,0
Urban	11,4	7,6	2,1	5,4	2,7
Rural	17,3	8,1	1,5	0,9	5,3
Feminin	11,9	5,7	1,3	1,5	1,9
Masculin	19,5	9,7	2,2	4,5	5,5

Observație: La calcularea indicatorului nu au fost luați în considerare elevii străini. Valoarea indicatorului s-a obținut prin raportare la populația în vârstă de 15-17 ani, vârstă oficială corespunzătoare învățământului profesional.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 15. Rata brută de cuprindere în învățământul profesional, pe medii de rezidență și pe sexe

Analiza participării la învățământul secundar superior **pe filiere și profiluri de formare** evidențiază următoarea situație:

- În învățământul secundar superior, liceul continuă să aibă cea mai mare rată de cuprindere (88,2% în 2013/2014).
- Ponderea populației de 15-18 ani cuprinsă în filiera tehnologică a liceului a crescut în intervalul 2009-2011 (de la 45,5% la 53%), după care a început să scadă, ajungând la 44,1% în anul școlar 2013/2014.
- Rata de cuprindere a populației în vârstă de 15-18 ani în învățământul profesional și tehnic (liceu tehnologic și învățământ profesional) s-a redus de-a lungul intervalului analizat, ajungând de la 61,3% în 2009/2010 la 47,2% în 2013/2014.

Tabel 27. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul liceal, pe filiere de formare

Nivelul de învățământ	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total învățământ secundar	96,7	96,5	96,0	94,9	91,2
Total învățământ liceal, din care:	85,0	90,8	94,6	92,7	88,2
- Licee teoretice și vocaționale	39,5	40,3	41,7	43,4	45,1
- Licee tehnologice	45,5	50,4	53,0	49,4	44,1
Total licee tehnologice, SAM/învățământ profesional	61,3	58,2	54,8	51,6	47,2

Observație: La calcularea indicatorului nu au fost luați în considerare elevii străini. Valoarea indicatorului s-a obținut prin raportare la populația în vârstă de 15-18 ani, vârstă oficială corespunzătoare ansamblului învățământului secundar superior.

Sursa: Date preluate sau calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

II. D.2. Durata medie de frecventare a învățământului liceal și profesional

Durata medie de frecventare a învățământului liceal a înregistrat o tendință constantă în intervalul analizat, de la 2,5 ani în 2009/2010, la 2,8 în 2013/2014. În ultimii patru ani școlari, valoarea sa s-a stabilizat în jurul acestei valori.

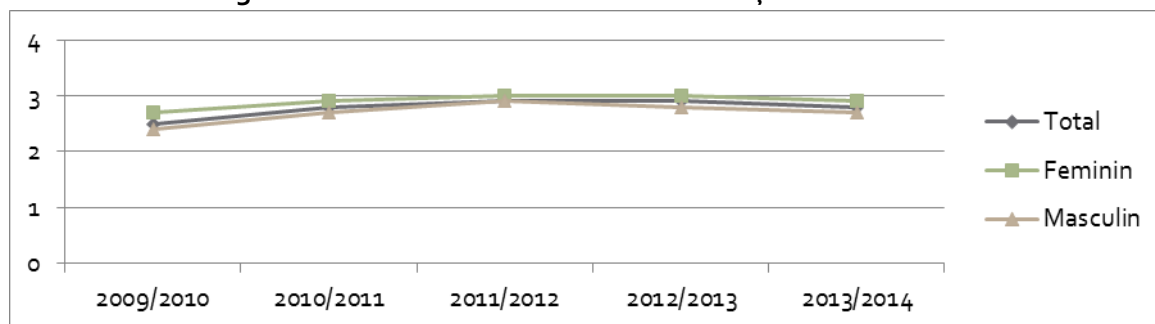
Durata de frecventare a liceului este echilibrată pe sexe, valorile stabilizându-se în jurul a 2,9 ani în cazul populației feminine, respectiv 2,7 ani în cazul celei masculine (la nivelul anului școlar 2013/2014).

Tabel 28. Durata medie de frecventare a învățământului liceal

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	2,5	2,8	2,9	2,9	2,8
Feminin	2,7	2,9	3,0	3,0	2,9
Masculin	2,4	2,7	2,9	2,8	2,7

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 16. Durata medie de frecventare a învățământului liceal

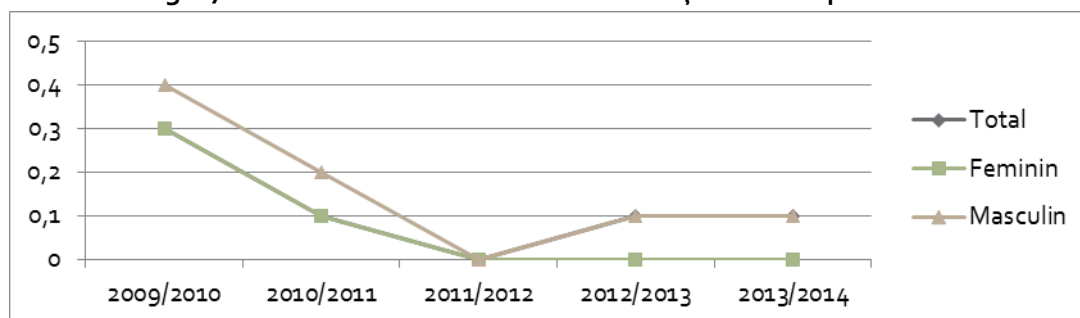
Durata de frecventare a învățământului profesional s-a redus semnificativ și constant începând cu anul școlar 2009/2010 (anul intrării în lichidare a SAM-urilor), ajungând la valoarea zero în 2011/2012 și stabilizându-se, mai apoi, la 0,1 ani. Valoarea indicatorului raportată la nivelul anului școlar 2013/2014 a fost de 0,1 ani – valoare cel mai probabil în creștere în următorii ani, pe fondul actualelor măsuri de revitalizare a învățământului profesional.

Tabel 29. Durata medie de frecventare a învățământului profesional

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	0,3	0,1	0,0	0,1	0,1
Feminin	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
Masculin	0,4	0,2	0,0	0,1	0,1

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 17. Durata medie de frecventare a învățământului profesional

Diferența dintre durata de frecventare a învățământului liceal, respectiv profesional este determinată de efectul ratei mai ridicate de cuprindere a tinerilor în învățământul liceal, comparativ cu învățământul profesional, precum și de duratele oficiale diferite de școlarizare specifice celor două rute de formare.

II. D.3. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste

Analiza **ratelor specifice de cuprindere școlară pe vârste, la nivelul învățământului liceal** evidențiază creșteri progresive începând cu anul 2009/2010 (momentul intrării în lichidare a SAM-urilor și preluării locurilor în liceu). Se constată valori mai mari ale ratei specifice de cuprindere pe vârste în cazul populației feminine, în comparație cu populația masculină.

În perioada analizată se remarcă o pondere relativ mare de cuprindere în liceu a elevilor care depășesc vârsta oficială corespunzătoare acestui nivel de studiu (de exemplu, în anul școlar 2012/2013, un procent de 33% dintre elevii de 21 de ani și peste erau cuprinși încă în liceu). Această realitate este determinată de diferite aspecte: întârzieri în debutul școlarității; revenirea în sistemul inițial de formare a tinerilor care au abandonat temporar studiile și, respectiv, lărgirea accesului la unele forme alternative (învățământ seral, învățământ fără frecvență); nu în ultimul rând, fenomenul repetenției.

Tabel 30. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste – învățământ liceal

		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
15 ani	Total	73,0	76,2	79,3	75,8	73,6
	Feminin	75,7	78,2	80,9	77,6	75,6
	Masculin	70,4	74,3	77,8	74,1	71,6
16 ani	Total	63,2	77,3	76,1	76,4	75,3
	Feminin	68,1	78,7	77,4	79,1	78,3
	Masculin	58,6	75,9	74,9	73,8	72,5
17 ani	Total	56,0	64,7	74,8	74,8	73,5
	Feminin	62,1	69,4	76,5	77,3	76,7
	Masculin	50,2	60,1	73,2	72,4	70,4
18 ani	Total	58,7	57,4	60,1	62,2	61,6
	Feminin	61,5	59,6	60,7	63,1	63,0
	Masculin	56,0	55,4	59,5	61,4	60,3

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Intrarea în lichidare a SAM-urilor începând cu 2009/2010 a determinat scăderea bruscă a ratelor de cuprindere la toate vârstele corespunzătoare **învățământului profesional**. Este de așteptat ca măsurile de restructurare a acestei rute de formare să determine, în următorii ani, o creștere a ratelor specifice de cuprindere atât pentru grupa de vârstă 15-17 ani, cât și pentru vârste mai mari, în condițiile în care se susține un acces mai larg la învățământul profesional, pentru diferite grupuri (elevi în liceu, persoane care au abandonat studiile liceale, absolvenți de SAM etc.).

Începând cu anul școlar 2012/2013, aferent reintroducerii învățământului profesional, se constată creșteri ale valorilor indicatorului, în special în cazul vârstelor de 16 și 17 ani (vârste oficiale de școlarizare în învățământul profesional). Se înregistrează valori mai mari în cazul populației masculine.

Tabel 31. Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste – învățământ profesional

		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
15 ani	Total	0,5	0,0	0,0	1,1	1,1
	Feminin	0,4	0,0	0,0	0,5	0,6
	Masculin	0,6	0,0	0,0	1,6	0,0
16 ani	Total	14,8	1,2	0,0	3,0	4,1
	Feminin	11,0	0,9	0,0	1,4	1,9
	Masculin	18,5	1,5	0,1	4,6	6,2
17 ani	Total	18,2	11,1	0,7	2,2	4,2
	Feminin	13,5	7,8	0,3	0,8	1,9
	Masculin	22,6	14,2	1,1	3,5	6,4

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

II. D.4. Rata de tranziție în învățământul liceal și profesional

Un indicator foarte relevant din perspectiva participării la educația de nivel post-gimnazial este **rata de tranziție de la clasa a VIII-a la învățământul liceal și profesional**. Acesta evidențiază nivelul accesului la învățământul secundar superior, precum și capacitatea de care dispune sistemul educațional de cuprindere a elevilor la acest nivel de studiu.

În perioada 2009-2013, rata de tranziție în învățământul secundar superior a înregistrat o evoluție ascendentă, ajungând, în anul școlar 2013/2014, o pondere de 96,7% dintre elevii înscriși cu un an în urmă în clasa a VIII-a și-au continuat studiile la liceu sau în învățământul profesional. Populația masculină înregistrează un ușor avantaj față de cea feminină, diferența fiind de aprox. patru puncte procentuale (98,7% față de 94,6% la nivelul anului școlar 2013/2014).

Ratele de tranziție de la învățământul gimnazial la nivelul secundar de educație au valori și evoluții diferite în funcție de filiera de formare.

Tabel 32. Rata de tranziție în învățământul liceal și profesional

		2009/ 2010*	2010/ 2011*	2011/ 2012*	2012/ 2013	2013/ 2014
Învățământ liceal	Total	92,8	93,0	92,2	92,2	91,9
	Feminin	93,0	93,2	92,6	92,3	92,4
	Masculin	92,6	92,8	91,8	92,0	91,5
Învățământ profesional	Total	2,2	-	-	4,5	4,8
	Feminin	3,8	-	-	2,1	2,2
	Masculin	0,8	-	-	6,9	7,2
Învățământ liceal și profesional	Total	92,6	-	-	96,7	96,7
	Feminin	94,2	-	-	94,4	94,6
	Masculin	90,9	-	-	98,8	98,7

* Începând cu anul școlar 2009/2010, ruta de formare SAM a intrat în lichidare; începând cu anul 2012/2013, ruta învățământului profesional a fost reactivată.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

În perioada 2009-2013, rata de tranziție în învățământul liceal a înregistrat o evoluție relativ constantă, ajungând, în anul școlar 2013/2014, la 91,9%. Distribuția valorilor pe sexe este echilibrată: 92,4% pentru populația feminină, respectiv 91,5% pentru cea masculină (la nivelul anului 2013/2014). Dacă în mod tradițional rata de tranziție la liceu era semnificativ mai mare pentru fete decât pentru băieți, desființarea rutei profesionale în 2009/2010 a determinat practic egalizarea valorii indicatorului pe sexe.

Rata de tranziție la învățământul profesional înregistrează, începând cu anul școlar 2012/2013 (aferent reînființării acestei filiere educaționale), valori în creștere. La nivelul anului 2013/2014, se ajunge la 4,8% per total (de la 2,2% în 2009/2010). Populația masculină înregistrează o rată net mai mare de tranziție la acest nivel de educație (7,2% față de 2,2% în anul școlar 2013/2014).

Fig. 18. Rata de tranziție în învățământul liceal

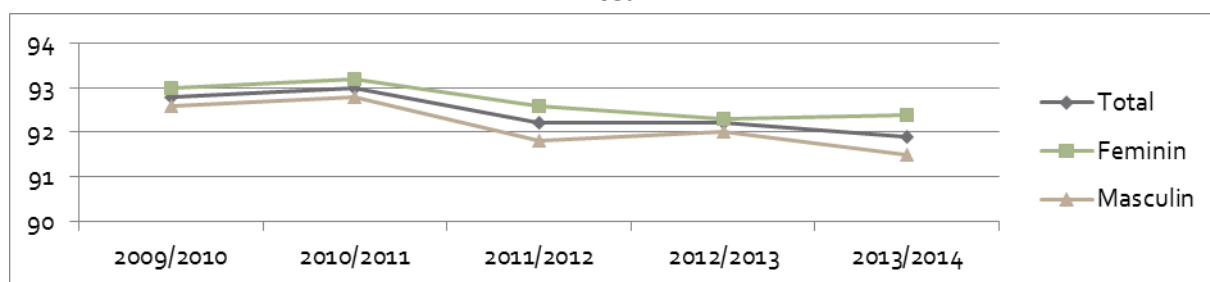
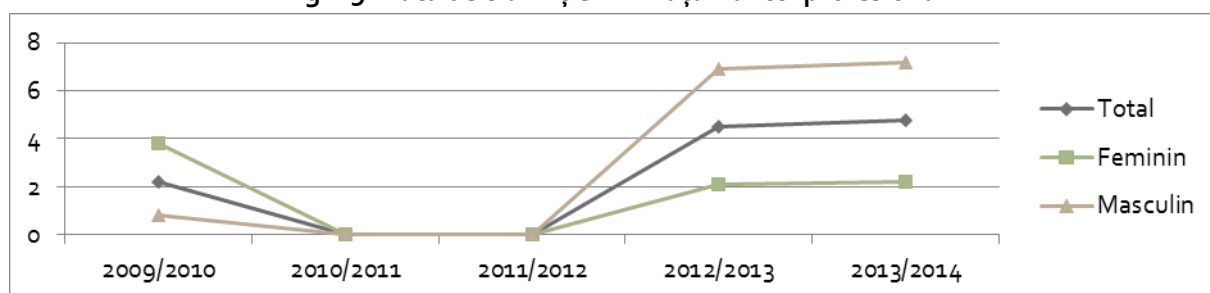

Fig. 19. Rata de tranziție în învățământul profesional

II. D.5. Rata abandonului școlar în învățământul liceal și profesional

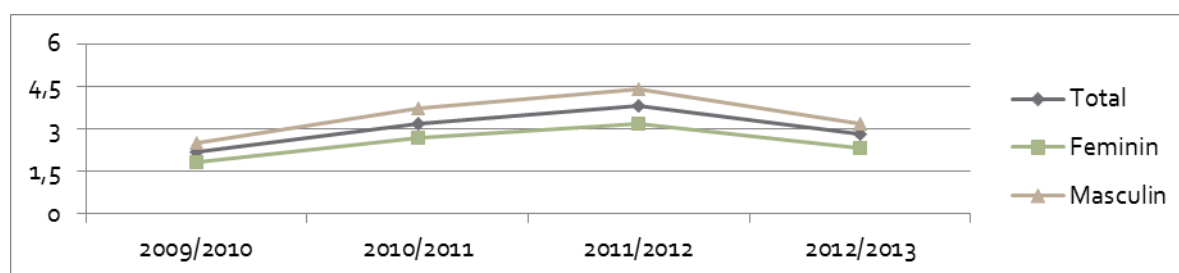
Începând cu anul 2009/2010, intrarea în lichidare a SAM-urilor și preluarea locurilor la liceu a determinat o creștere a procentului elevilor ce au abandonat studiile liceale: o parte dintre elevii care în mod tradițional ar fi optat pentru ruta profesională de școlarizare au intrat la liceu, însă au abandonat studiile pe parcurs. În 2012/2013, rata abandonului la nivelul liceului a înregistrat o **ameliorare semnificativă**, cel mai probabil ca urmare a revigorării rutei profesionale. Datele evidențiază faptul că băieții abandonează liceul în proporție mai mare, comparativ cu fetele (3,2% în cazul băieților și 2,3% în cazul fetelor).

Tabel 33. Abandonul școlar în învățământul liceal

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	2,2	3,2	3,8	2,8
Feminin	1,8	2,7	3,2	2,3
Masculin	2,5	3,7	4,4	3,2

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 20. Rata abandonului școlar în învățământul liceal

Pe filiere de formare, situația abandonului școlar este următoarea: 80% dintre elevii care au abandonat studiile provin din filiera tehnologică (în special la profilurile tehnic și resurse naturale și protecția mediului). Elevii din cadrul filierei vocaționale au înregistrat rata cea mai mică (1,0%) a abandonului școlar. În cazul filierei teoretice, cea mai mare pondere a abandonului se înregistrează la nivelul secțiilor de real.

Tabel 34. Abandonul școlar în învățământul liceal, pe filiere și profiluri de formare, 2012/2013

	Nr. elevi la începutul anului școlar	Nr. elevi la sfârșitul anului școlar	Nr. elevi care au abandonat studiile	Rata abandonului școlar
Total	831318	808356	22962	2,8
Filiera teoretică	339793	336182	3611	1,1
- real	209914	206319	3595	1,7
- uman	129879	129373	506	0,4
Filiera tehnologică	442397	424046	18351	4,1
- tehnic	233997	222364	11633	5,0
- resurse naturale și protecția mediului	66195	63303	2892	4,4
- servicii	142205	138379	3826	2,7
Filiera vocațională	49128	48618	510	1,0

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2013-2014.

Analiza ratei abandonului în învățământul profesional evidențiază o evoluție puternic ascendentă odată cu intrarea în lichidare a acestei rute de formare, în anul școlar 2009/2010, valorile fiind de 19,8% în 2010/2011 și de 30,4% în anul următor. Odată cu măsura revigorării acestui nivel de învățământ, situația abandonului se redresează, valoarea sa coborând la 7,9% în anul școlar 2012/2013. Se constată o pondere mai mare a abandonului în cazul populației feminine (10,5% față de 7% în anul școlar 2012/2013).

Tabel 35. Abandonul școlar în învățământul profesional

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	8,6	19,8	30,4	7,9
Feminin	9,7	21,9	35,8	10,5
Masculin	7,9	18,6	27,4	7,0

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 21. Rata abandonului școlar în învățământul profesional

II. E. Învățământul postliceal și de maiștri

II. E.1. Rata brută de cuprindere școlară în învățământul postliceal și de maiștri

Rata brută de cuprindere în învățământul postliceal și de maiștri a înregistrat o creștere constantă în ultimii ani, ajungând la valoarea de 14,1% în 2013/2014.

Analiza valorilor indicatorului pe sexe relevă o reducere a decalajului (în favoarea netă a populației feminine) de-a lungul perioadei analizate, ajungându-se de la un raport de 3 la 1 în prima parte a intervalului la unul de 2 la 1 la finalul său (9% față de 3,3% în 2009/2010; 19,2% față de 9,2% în 2013/2014).

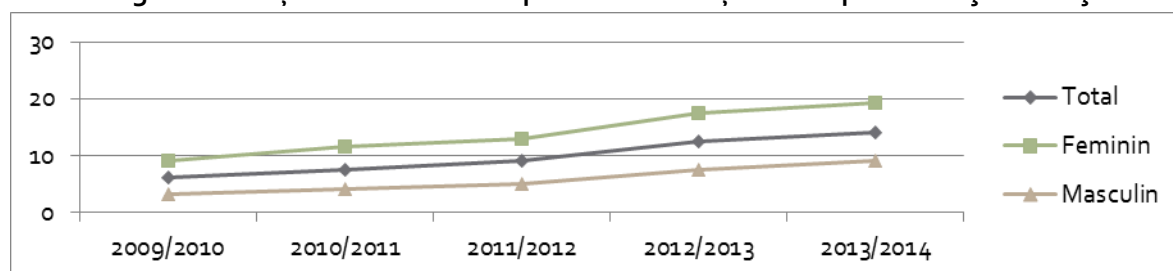
Creșterea semnificativă a efectivelor de elevi care frecventează învățământul postliceal și de maiștri se explică prin faptul că această rută a devenit o opțiune atractivă, în condițiile în care în ultimii ani a crescut ponderea absolvenților de liceu fără diplomă de bacalaureat și, concomitent, a scăzut rata brută de cuprindere în învățământul superior.

Tabel 36. Rata brută de cuprindere în învățământul postliceal și de maiștri

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	6,1	7,5	9,0	12,4	14,1
Feminin	9,0	11,5	13,0	17,4	19,2
Masculin	3,3	4,1	5,1	7,6	9,2

Observație: În calcularea indicatorului, raportarea s-a făcut la populația de 19-21 ani.

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 22. Evoluția ratei brute de cuprindere în învățământul postliceal și de maiștri

II. E.2. Durata medie de frecvență a învățământului postliceal și de maiștri

Tendința ascendentă a ratei de participare la învățământul postliceal și de maiștri a determinat, în ultimii ani, creșterea duratei de frecvență a acestei rute de formare, până la valoarea de 0,4 ani la nivelul anului școlar 2013/2014. Pe sexe, se evidențiază o situație mai bună în cazul populației feminine (0,6 ani, comparativ cu 0,3 ani în cazul populației masculine).

Tabel 37. Durata medie de frecvență a învățământului postliceal și de maiștri

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	0,2	0,2	0,2	0,4	0,4
Feminin	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6
Masculin	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Ratele specifice de cuprindere în învățământul postliceal și de maiștri au crescut ușor de la un an la altul. Totodată, se poate observa o mai bună situație a populației feminine (o durată dublă de frecvență față de cea masculină), în cazul tuturor celor patru vârste corespunzătoare acestui nivel de învățământ.

Tabel 38. Rata specifică de cuprindere, pe vârste, în învățământul postliceal și de maiștri

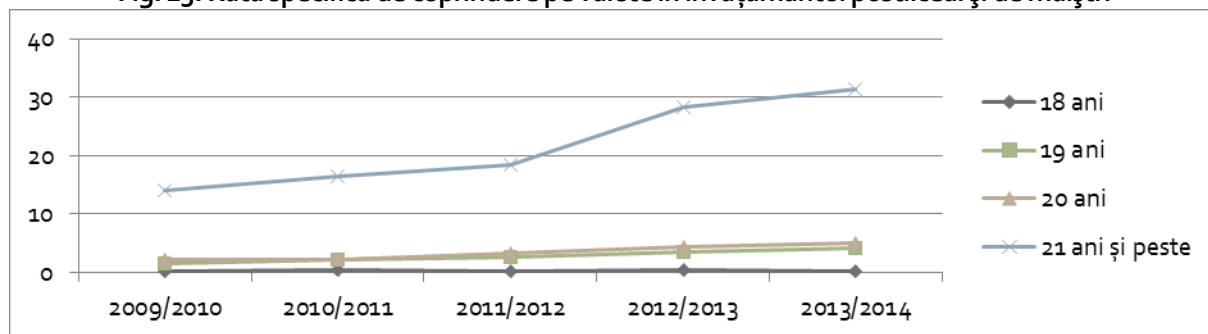
		2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
19 ani	Total	1,6	2,3	2,7	3,5	4,2
	Feminin	2,6	3,7	4,2	5,3	5,9
	Masculin	0,7	1,0	1,3	1,9	2,5
20 ani	Total	2,2	2,2	3,4	4,4	5,1
	Feminin	3,7	3,5	5,2	6,3	7,1
	Masculin	0,9	0,9	1,6	2,5	3,1
21 ani și peste	Total	14,0	16,4	18,4	28,4	31,3
	Feminin	20,0	23,5	26,0	39,4	42,3
	Masculin	8,2	9,5	11,0	18,0	20,8

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Remarcăm faptul că, în general, ratele specifice de cuprindere cresc o dată cu vârsta elevilor, la grupa de vârstă 21 ani și peste înregistrându-se cea mai amplă creștere. Se poate estima că accesul la învățământ postliceal se face în general după vârsta de 20 de ani. Opțiunea pentru școlile postliceale și de maiștri la o vârstă mai mare decât cea teoretică corespunzătoare este, cel mai probabil, determinată de mai multe aspecte:

- Inserția pe piața muncii a absolvenților de liceu a dus la conștientizarea nevoii de completare a formării profesionale, prin reîntoarcerea în sistemul de educație.
- În ultimii ani, a crescut ponderea absolvenților de liceu fără diplomă de bacalaureat și, concomitent, a scăzut rata brută de cuprindere în învățământul superior. Pentru aceștia, alternativa care rămâne valabilă este cea a școlilor postliceale și de maiștri.

Fig. 23. Rata specifică de cuprindere pe vârste în învățământul postliceal și de maiștri

II. E.3. Rata abandonului școlar în învățământul postliceal și de maiștri

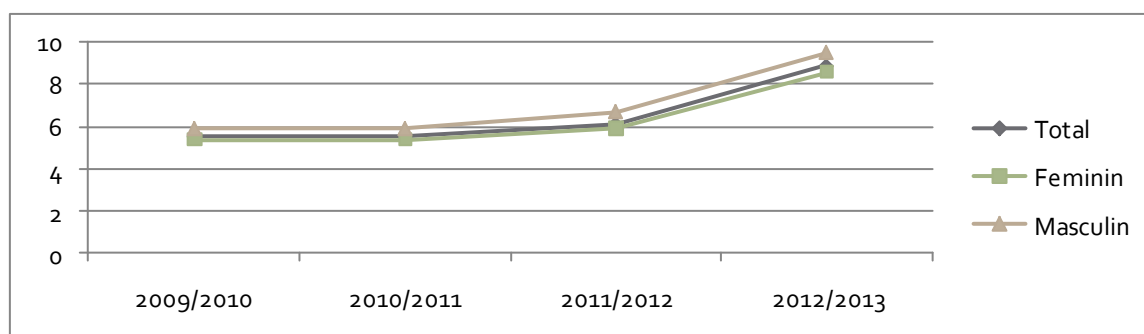
Analiza valorilor ratei abandonului școlar de la acest nivel de învățământ evidențiază o creștere semnificativă de la un an la altul, cu o pondere mai ridicată a abandonului în rândul populației masculine, comparativ cu cea feminină (9,5% în cazul băieților și 8,6% în cazul fetelor la nivelul anului școlar 2012/2013).

Tabel 39. Rata abandonului școlar în învățământul postliceal și de maiștri

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	5,5	5,5	6,1	8,9
Feminin	5,4	5,4	5,9	8,6
Masculin	5,9	5,9	6,7	9,5

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Fig. 24. Rata abandonului școlar în învățământul postliceal și de maiștri

CAPITOLUL III. REZULTATELE ELEVILOR

III. A. Rezultatele elevilor din învățământul primar și gimnazial la evaluări naționale

III. A.1. Rata de absolvire a învățământului gimnazial

Indicatorul se calculează ca raport între numărul total de absolvenți ai clasei a VIII-a de la nivelul unui an școlar și numărul persoanelor de vârstă standard la final de gimnaziu. Datele INS disponibile fac referire la finalul anului școlar 2012/2013.

După anul 2010/2011 – când au finalizat clasa a VIII-a cele două cohorte de elevi ce au avut debutul școlar la 6 ani și 7 ani simultan (în 2003/2003) – rata de absolvire a învățământului gimnazial a înregistrat în ultimii doi ani școlari valori aproximativ similare.

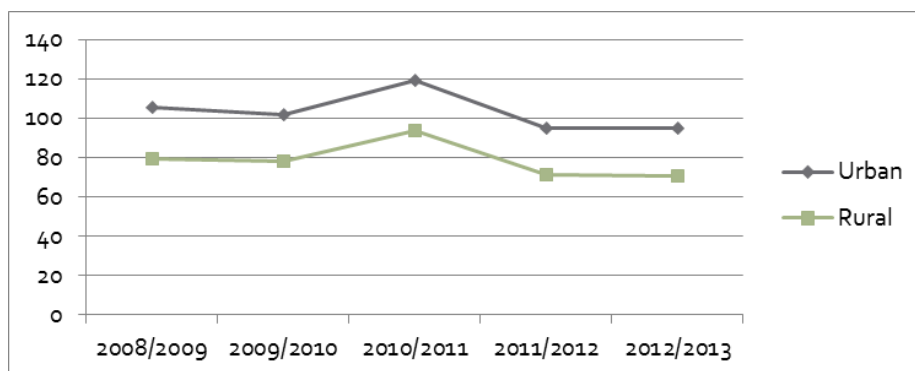
Tabel 40. Rata de absolvire a învățământului gimnazial

	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	91,8	89,1	105,7	82,0	81,6
Urban	105,6	101,9	119,4	94,7	95,1
Rural	79,6	77,9	93,9	71,4	70,7
Feminin	92,6	89,7	106,6	82,1	82,2
Masculin	91,0	88,6	104,8	81,9	81,5

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Pe medii de rezidență, rata de absolvire este constant mai ridicată în mediul urban în comparație cu ruralul. Acest fapt este determinat în primul rând de situațiile de abandon școlar mai frecvente în rural, dar și de alte aspecte, precum migrarea unora dintre elevii din rural la școli din urban, către finalul gimnaziului (ca o opțiune pentru o educație de o calitate mai ridicată, ce poate asigura continuarea educației în învățământul liceal).

Fig. 25. Rata de absolvire a învățământului gimnazial, pe medii de rezidență

Diferențele pe sexe sunt relativ nesemnificative, fetele prezentând însă un ușor avantaj în raport cu băieții.

III. A.2. Rezultatele elevilor la evaluarea națională de la clasa a VIII-a

La evaluarea națională EN VIII din anul 2014, rata de promovare a fost de 71,1%, în scădere ușoară față de anul școlar anterior, cu diferențe semnificative în favoarea fetelor, comparativ cu băieții.

Tabel 41. Numărul absolvenților de clasa a VIII-a prezentați și promovați la evaluarea națională EN VIII, 2013 și 2014

	Prezențați	Promovați	Rata de promovare	Media generală
2013				
Total	162.331	123.194	75,9	7,69
Feminin	82.338	67.381	81,8	7,84
Masculin	79.993	55.813	69,8	7,50
2014				
Total	160.011	113.721	71,1	7,37
Feminin	81.652	62.788	76,9	7,70
Masculin	78.359	50.933	65,0	7,20

Sursa: Centrul Național de Evaluare și Examinare.

Rezultatele obținute la evaluarea națională din anul 2014 evidențiază o evoluție descendentă, atât în ceea ce privește ponderea de promovare în rândul participanților, cât și în ce privește scorurile medii obținute. În 2014, procentajul de promovare a examenului EN VIII a scăzut cu aproape cinci puncte procentuale în comparație cu anul școlar anterior. Diferențele de promovabilitate se mențin în cazul ambelor sexe. Și în ce privește scorul mediu la nivel național s-au înregistrat scăderi în comparație cu anul anterior, media generală fiind de 7,37 în anul 2014, față de 7,68 în anul 2013.

Pe categorii de medii obținute, se constată, la nivelul anului 2013/2014, o creștere a ponderii elevilor care au obținut medii către minimul grilei de notare, concomitent cu scăderea ponderii elevilor care au obținut medii către maximul grilei de notare. Mai mult de unu din zece elevi a obținut medii poziționate către maximul grilei de notare. Pe sexe, fetele obțin în ponderi mai ridicate note către intervalul superior de notare, în timp ce băieții se situează, în ponderi mai ridicate, către intervalul inferior al scalei de notare.

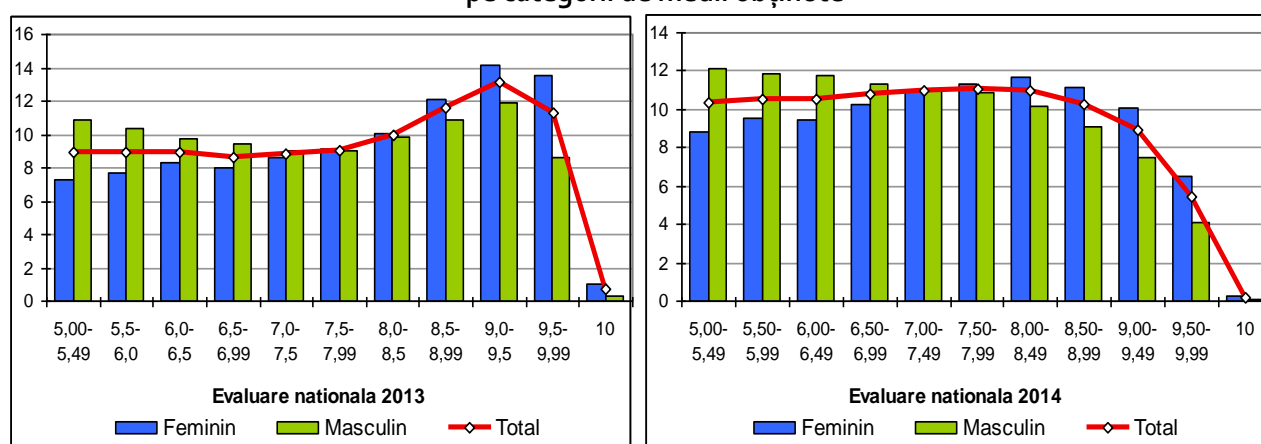
Tabel 42. Distribuția elevilor promovați la evaluarea națională EN VIII 2014, pe categorii de medii obținute

Media obținută la evaluarea națională	Nr. elevi			% în total elevi		
	Total	Feminin	Masculin	Total	Feminin	Masculin
10	225	170	55	0,2%	0,3%	0,1%
9,50-9,99	6.203	4.092	2.111	5,5%	6,5%	4,1%
9,00-9,49	10.102	6.299	3.803	8,8%	10,0%	7,5%
8,50-8,99	11.674	7.019	4.655	10,3%	11,2%	9,1%
8,00-8,49	12.504	7.333	5.171	11,0%	11,7%	10,2%

Media obținută la evaluarea națională	Nr. elevi			% în total elevi		
	Total	Feminin	Masculin	Total	Feminin	Masculin
7,50-7,99	12.623	7.085	5.538	11,1%	11,3%	10,9%
7,00-7,49	12.491	6.871	5.620	11,0%	10,9%	11,0%
6,50-6,99	12.223	6.456	5.767	10,7%	10,3%	11,3%
6,00-6,49	11.937	5.938	5.999	10,5%	9,5%	11,8%
5,50-5,99	11.997	5.977	6.020	10,6%	9,5%	11,8%
5,00-5,49	11.742	5.548	6.194	10,3%	8,8%	12,2%
Total elevi promovați	113.721	62.788	50.933	100,0%	100,0%	100,0%
Media generală				7,37	7,50	7,20

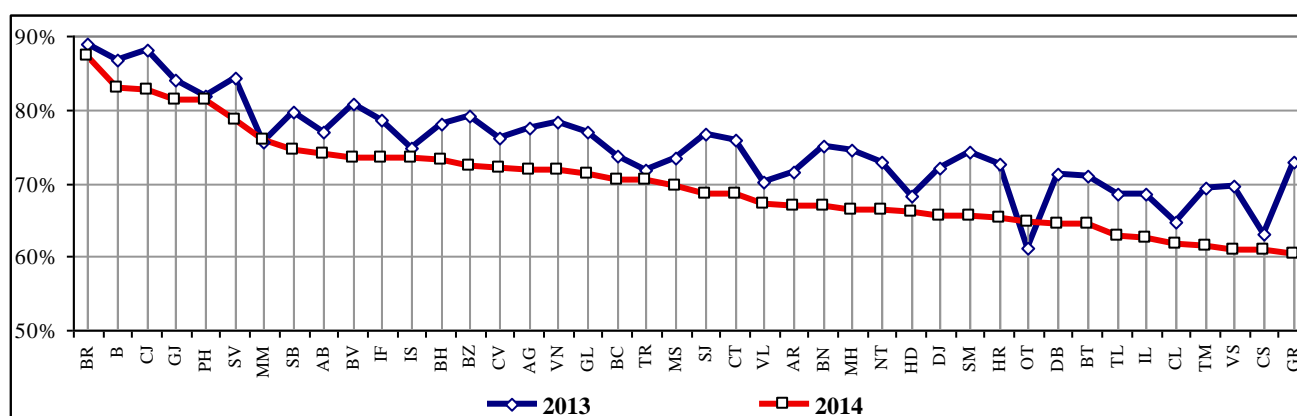
Sursa: Centrul Național de Evaluare și Examinare.

Fig. 26. Distribuția elevilor promovați la evaluarea națională EN VIII 2013 și 2014, pe categorii de medii obținute

O evaluare comparativă la nivelul județelor evidențiază situații asemănătoare în comparație cu anul anterior.

Fig. 27. Rata de promovare a evaluării naționale EN VIII 2013 și 2014, pe județe

III. B. Rezultatele elevilor din învățământul liceal la evaluări naționale

III. B.1. Rata de absolvire a învățământului liceal

Rata de absolvire a învățământului liceal, cu și fără examen de bacalaureat (calculată prin raportare la populația în vârstă teoretică de absolvire - 18 ani) păstrează tendința de creștere din ultimii ani, atât pe total, cât și pe sexe. Referitor la analiza acestui indicator, trebuie precizat faptul că nu toți elevii finalizează învățământul liceal la vârsta de 18 ani, dată fiind varietatea vârstelor de debut, precum și faptul că anumite forme și filiere de formare au durate diferite.

La nivelul anului școlar 2012/2013 se ating cele mai mari valori ale ratei de absolvire a liceului: total – 90,6%; fete – 91,3%; băieți – 89,9%. Se remarcă faptul că diferența pe sexe, în favoarea populației feminine, se reduce de-a lungul intervalului analizat, de la 5 p.p. în 2009/2010 la sub 2 p.p. în 2012/2013.

Tabel 43. Rata de absolvire a învățământului liceal, cu și fără examen de bacalaureat

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	79,9	76,2	79,5	90,6
Feminin	82,6	79,6	82,8	91,3
Masculin	77,4	72,9	76,4	89,9

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Rata de absolvire a învățământului liceal cu examen de bacalaureat înregistrează, în anul 2012/2013, o creștere semnificativă față de anul anterior: total – 44,6%; fete – 53,8%; băieți – 35,9%. Populația feminină înregistrează valori mai mari cu privire la acest indicator, diferența ajungând la 18 puncte procentuale în favoarea fetelor.

Tabel 44. Rata de absolvire a învățământului liceal, cu examen de bacalaureat

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	63,4	42,4	39,2	44,6
Feminin	70,3	51,1	48,1	53,8
Masculin	56,8	34,1	30,7	35,9

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

III. B.2. Rezultatele elevilor la examenul de bacalaureat

Începând cu anul 2009/2010, gradul de **participare a absolvenților de liceu (din anul curent) la examenul de bacalaureat** a scăzut constant. Acest fenomen s-a accentuat în ultimii ani, ca urmare a măsurilor de control implementate în sistem, dar și a percepției conform căreia examenul de bacalaureat este dificil. Astfel, în anul 2012/2013 se înregistrează cea mai scăzută rată de participare la examenul de bacalaureat din întreaga perioadă analizată, peste **20% dintre absolvenții de liceu ne reprezentându-se la examen**. Rata de participare la examenul de bacalaureat este constant mai ridicată în rândul populației feminine, în comparație cu populația masculină.

Tabel 45. Rata de participare la examenul de bacalaureat a absolvenților de liceu

	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	98,1	97,7	94,2	87,8	79,9
Feminin	98,5	98,1	95,4	90,7	84,6
Masculin	97,7	97,3	93,1	84,7	75,3

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Datele statistice ale Centrului Național de Evaluare și Examinare oferă informații cu privire la examenul de bacalaureat 2014. Din totalul celor prezenți, aproape 80% sunt absolvenți din seria curentă și puțin peste 20% sunt absolvenți din anii trecuți.

Tabel 46. Numărul elevilor prezentați la examenul de bacalaureat, anii 2013 și 2014

	Număr			% din total prezenți		
	Total prezenți	Din care: absolvenți din anul curent	Din care: absolvenți din anii trecuți	Total prezenți	Din care: absolvenți din anul curent	Din care: absolvenți din anii trecuți
2013						
Total	197.270	152.445	44.825	100,0	77,3	22,7
Feminin	101.475	81.778	19.697	100,0	80,6	19,4
Masculin	95.795	70.666	25.129	100,0	73,8	26,2
2014						
Total	166416	131572	34844	100,0	79,1	20,9
Feminin	87155	72299	14856	100,0	82,9	17,1
Masculin	79261	59273	19988	100,0	74,8	25,2

Sursa: Centrul Național de Evaluare și Examinare.

Rata de promovare a examenului de bacalaureat din numărul total al celor prezenți în anul școlar 2013/2014 a înregistrat o creștere semnificativă comparativ cu anul școlar anterior, de la 58,1% în 2013 la 62,3% în 2014. A crescut rata de promovabilitate a absolvenților din seria curentă (71,0% în 2014, față de 64,3% în 2013) – creștere ce trebuie corelată cu faptul că o pondere mai mare dintre aceștia optează pentru neînscirerea la examenul de bacalaureat (autoexcluderea fie prin amânarea participării la examen, fie prin renunțarea la acesta).

Tabel 47. Numărul elevilor promovați la examenul de bacalaureat, anii 2013 și 2014

	Număr			%		
	Total promovați	Din care: absolvenți din anul curent	Din care: absolvenți din anii trecuți	% din total promovați	% din absolvenții din anul curent prezenți la examen	% din absolvenții din anii trecuți prezenți la examen
2013						
Total	114.652	98.093	16.559	58,1	64,3	36,9
Feminin	65.755	57.923	7.832	64,8	70,8	39,8
Masculin	48.897	40.160	8.737	51,0	56,8	34,8
2014						
Total	104.228	93.432	10.796	62,6	71,0	31,0
Feminin	60.046	55.106	4.940	68,9	76,2	33,3
Masculin	44.182	38.326	5.856	55,7	64,7	29,3

Sursa: Centrul Național de Evaluare și Examinare.

Rata de succes la bacalaureat este mai ridicată în rândul absolvenților din anul curent (mai mult de 7 din zece reușesc să promoveze examenul de bacalaureat), în comparație cu absolvenții din anii trecuți (numai trei din zece reușesc să promoveze examenul de bacalaureat).

Pe sexe, analiza datelor indică diferențe mari de participare la bacalaureat între fete și băieți, în anul 2013 diferența fiind de 13 pp, iar în 2014 de 8 pp. În ceea ce privește promovarea bacalaureatului diferențele între fete și băieți sunt mai mari, ecartul pe sexe fiind de 16,0 p.p. în favoarea fetelor în anul 2013, respectiv de 8 pp în 2014.

Rata de promovare a examenului de bacalaureat de către absolvenții din anul curent înregistrează o evoluție oscilantă, cu o creștere până la 71% în 2014. Populația feminină este în avantaj, promovabilitatea acesteia fiind cu aproape 12 puncte procentuale mai mare decât a celei masculine.

Tabel 48. Rata de promovare a examenului de bacalaureat din numărul elevilor prezentați (din anul curent)

	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014
Total	76,3	55,6	56,2	64,3	71,0
Feminin	82,4	64,2	64,1	70,8	76,2
Masculin	70,2	46,7	47,4	56,8	64,7

Sursa: Datele pentru perioada 2009-2012 sunt calculate pe baza informațiilor INS.

Observație: Datele pentru anul 2012/2013 și 2013/2014 sunt furnizate de Centrul Național de Evaluare și Examinare.

Distribuția elevilor promovați pe categorii de medii obținute arată că cei mai mulți dintre absolvenți au obținut medii scăzute, 20% dintre aceștia obținând note între 6 și 6,50, în timp ce numai 5% dintre promovați au obținut note peste 9,50.

Tabel 49. Distribuția elevilor promovați, pe categorii de medii obținute la examenul de bacalaureat 20114

Media obținută	Nr. elevi promovați			%		
	Total	Feminin	Masculin	Total	Feminin	Masculin
10	108	91	17	0,1%	0,2%	0,0%
9,50-9,99	5.122	3.866	1.256	4,9%	6,4%	2,8%
9,00-9,49	10.643	7.602	3.041	10,2%	12,7%	6,9%
8,50-8,99	12.402	8.214	4.188	11,9%	13,7%	9,5%
8,00-8,49	13.121	8.055	5.066	12,6%	13,4%	11,5%
7,50-7,99	12.943	7.474	5.469	12,4%	12,4%	12,4%
7,00-7,49	13.692	7.418	6.274	13,1%	12,4%	14,2%
6,50-6,99	15.310	7.599	7.711	14,7%	12,7%	17,5%
6,00-6,49	20.887	9.727	11.160	20,0%	16,2%	25,3%
Total elevi promovați	104.228	60.046	44.182	100,0%	100,0%	100,0%
Media generală				7,67	7,84	7,44

Sursa: Centrul Național de Evaluare și Examinare.

Pe sexe, fetele sunt cele care obțin în ponderi mai ridicate decât băieții note de peste 8 (fete- 43,8% și băieți - 27,3%).

Analiza ratei de promovare pe județe arată că, la examenul de bacalaureat din 2014, aproape toate județele și-au îmbunătățit rata de promovare, doar cinci județe înregistrând o scădere a ratei de promovare a examenului în comparație cu anul anterior.

Pe filiere, cea mai scăzută rată de promovare a examenului de bacalaureat se înregistrează – ca și în anii precedenți – la nivelul liceelor tehnologice, iar cea mai mare în cazul liceelor teoretice.

Tabel 50. Rata de promovare a examenului de bacalaureat în anul școlar 2012/2013, pe filiere: teoretic, tehnologic, vocațional

Bacalaureat	TOTAL	Teoretică	Vocațională	Tehnologică
2012/2013	62,6	79,6%	73,0%	41,7%

Sursa: Centrul Național de Evaluare și Examinare.

III. C. Rezultatele elevilor din învățământul postliceal și de maiștri

III. C.1. Rata de absolvire în învățământul postliceal și de maiștri

În ultimii patru ani, **rata de absolvire a învățământului postliceal și de maiștri** a înregistrat o tendință ascendentă. În anul școlar 2012/2013, indicatorul a avut valoarea de 12,1% (față de 5,7%, cât era în 2009/2010), raportat la populația în vârstă de 21 de ani (vârsta teoretică de absolvire a acestui nivel de educație).

Tabel 51. Rata de absolvire a învățământului postliceal și de maiștri

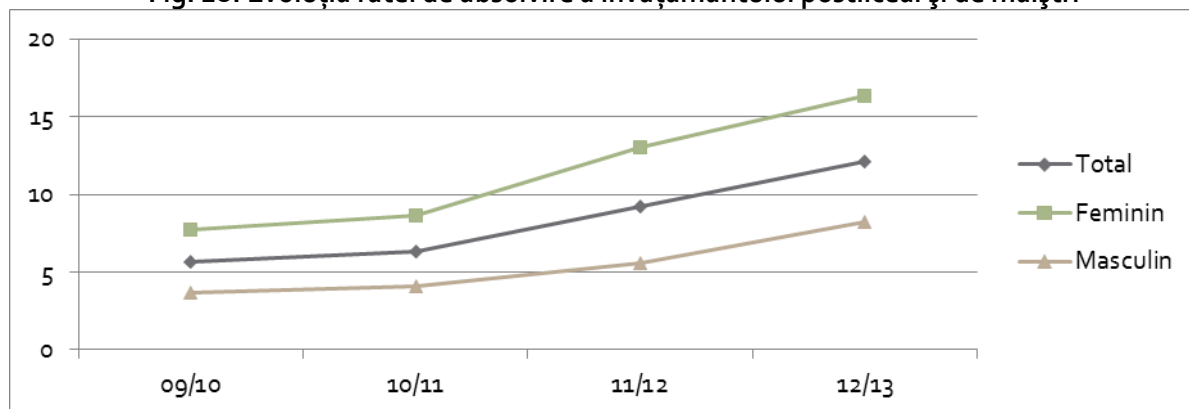
	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013
Total	5,7	6,3	9,2	12,1
Feminin	7,7	8,6	13,0	16,3
Masculin	3,7	4,1	5,6	8,2

Sursa: Date calculate pe baza informațiilor INS, 2009-2014.

Această rată relativ redusă de absolvire se datorează faptului că cea mai mare parte a persoanelor care frecventează această formă de învățământ au 21 de ani și peste și absolvă mai târziu decât vârsta teoretică folosită la calcularea indicatorului.

În ceea ce privește distribuția valorilor indicatorului după criteriul sex, se observă un net avantaj al populației feminine, scorurile acestora fiind duble față de ale populației masculine; această situație se înregistrează pe tot intervalul de timp analizat.

Fig. 28. Evoluția ratei de absolvire a învățământului postliceal și de maiștri

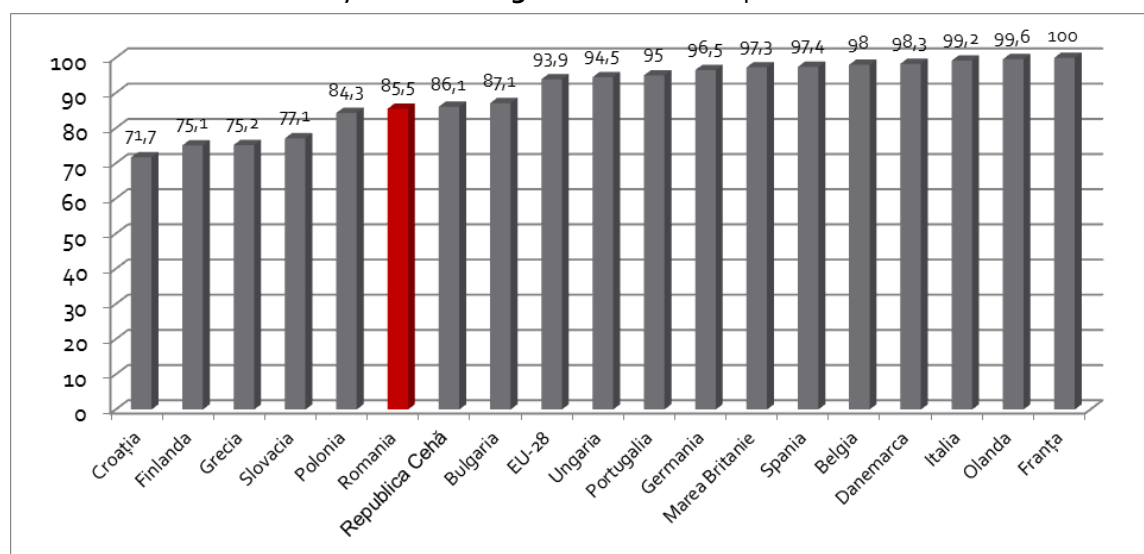
CAPITOLUL IV. SITUAȚIA EDUCAȚIEI ȘI FORMĂRII PROFESIONALE DIN ROMÂNIA DIN PERSPECTIVA INDICATORILOR EUROPENI 2020

IV. 1. Rata de participare la învățământul preșcolar

Până în anul 2011/2012, indicatorul **ponderea elevilor intrați pentru prima dată în clasa I care au frecventat învățământul preșcolar** a înregistrat o evoluție ascendentă la nivelul sistemului de învățământ românesc. În anul școlar 2011/2012, numai 7% dintre elevii care au intrat pentru prima oară în clasa I nu au frecventat grădinița. În 2012/2013, statisticile oficiale nu oferă informații privind frecventarea grădiniței de către copiii care au fost înscriși în clasa pregătitoare. Colectarea de date statistice referitoare la acest aspect este necesară pentru a analiza continuitatea dintre învățământul preșcolar și cel primar, respectiv pentru a estima nivelul de pregătire a copiilor pentru un debut școlar de succes.

Participarea la educația preșcolară a copiilor cu vârsta cuprinsă între 4 ani și vârsta oficială de înscriere în învățământul obligatoriu este un indicator european care are ca țintă, pentru anul 2020, valoarea de 95%. La nivelul anului 2012, media UE-27 privind acest indicator a fost de 93,9%, în creștere față de anii anteriori. Valorile cele mai crescute s-au înregistrat în Franța (100%) și Olanda (99,6%), Italia, Danemarca, Belgia, Marea Britanie, Germania, Portugalia, Ungaria. Țările cu cele mai reduse valori ale indicatorului sunt: Republica Cehă, Polonia, Slovacia, Grecia, Finlanda, Croația. Țările cu valori ale indicatorului mai reduse decât România sunt: Polonia, Slovacia, Grecia, Finlanda, Croația. În România s-au înregistrat creșteri importante ale valorii indicatorului de la 67,6% în 2000 la 85,5% în 2012.

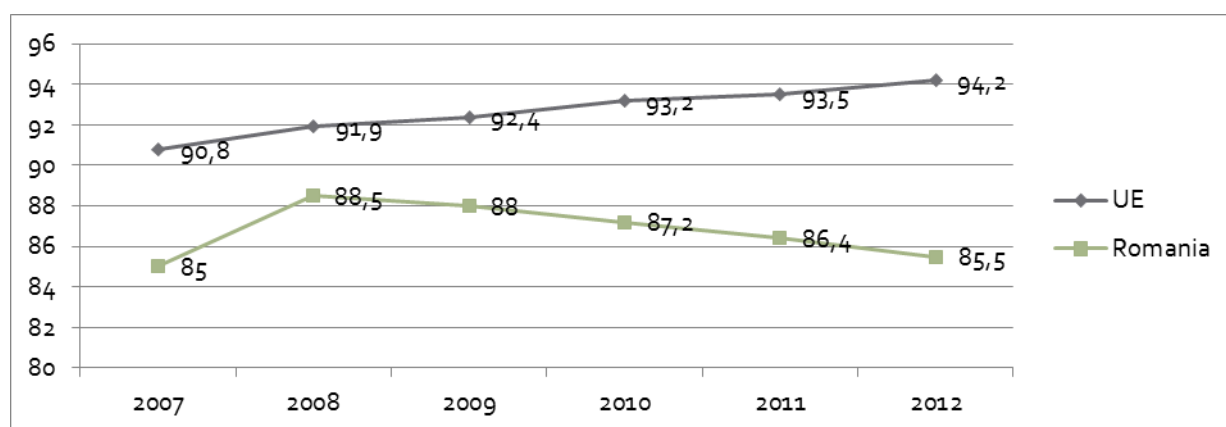
Fig. 29. Participarea la învățământul preșcolar a copiilor cu vârsta cuprinsă între 4 ani și vârsta oficială de înscriere în învățământul obligatoriu – date comparative 2012

Sursa: Eurostat, 2015.

Începând cu anul 2008, în România se înregistrează o tendință de scădere semnificativă a acestui indicator european, de la 88,5% în 2010 la 85,5% în anul 2013. Această scădere poate fi interpretată ca un efect al crizei economice și financiare care a afectat populațiile dezavantajate din România, dar și ca o consecință a schimbărilor structurale din învățământul primar, mai specific – introducerea clasei pregătitoare ca o clasă premergătoare învățământului primar. Scăderea valorii indicatorului se explică astfel prin faptul că o pondere importantă dintre copiii de 6 ani care se aflau anterior în grădiniță sunt acum înscriși în clasa pregătitoare. Totodată, scăderea indicatorului confirmă și opțiunea părinților de a înscrie copii în grădiniță la vârste de peste 3 ani – mai aproape de vârsta de intrare la școală.

Fig. 30. Participarea la învățământul preșcolar a copiilor cu vârsta cuprinsă între 4 ani și vârsta oficială de înscriere în învățământul obligatoriu – date comparative UE-România, 2007-2012

Sursa: Eurostat, 2015.

Situația actuală a acestui indicator în România atrage atenția asupra nevoii de reconsiderare a rolului și obiectivelor învățământului preșcolar și ante-preșcolar, în condițiile existenței clasei pregătitoare din învățământul primar. Din această perspectivă, pentru a reduce decalajul față de media europeană și pentru a fi mai aproape de ținta UE 2020 de 95%, principalele direcții de reformă a educației timpurii în România ar putea fi:

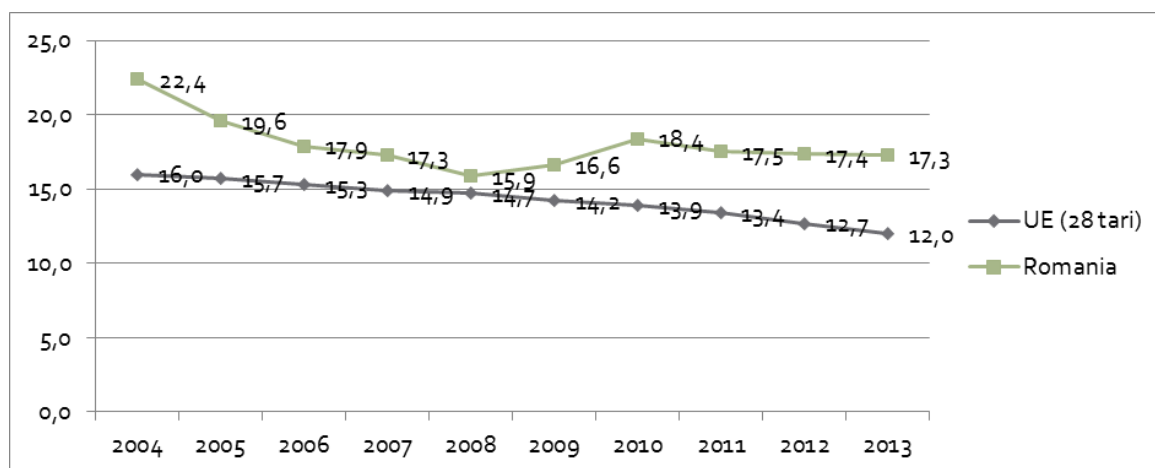
- Implementarea unui program amplu de reformă a educației ante-preșcolare (0-3 ani), care să asigure accesul pentru toate categoriile de copii la educație de calitate;
- Regândirea sistemului de educație preșcolară care să se adreseze nevoilor de dezvoltare ale copiilor la aceste vârste, ajustând obiectivele și profilul grădinițelor în raport cu cel al nou implementatei clase pregătitoare din învățământul primar.

IV. 2. Rata de părăsire timpurie a sistemului de educație

În perioada 2010-2013 rata de părăsire timpurie a sistemului de educație și formare profesională a înregistrat o tendință lentă dar constantă de scădere de la 18,4% în 2010 la 17,3% în 2013. Cu toate acestea, în anul 2013 rata de părăsire timpurie nu a reușit încă să depășească recordul de scădere înregistrat în anul 2008 – 15,9%. Datele arată că, în ciuda programelor guvernamentale sau din fonduri europene care au vizat reducerea acestui indicator, România are dificultăți în a recupera

efectele produse de criza economică și financiară din perioada 2008-2010 asupra părăsirii timpurii a școlii. Din acest punct de vedere, România se află între țările Europene în care efectele situației economice a familiilor au avut un impact direct asupra participării la educație, precum Spania, Portugalia sau Italia. Totodată, decalajul dintre România și media țărilor europene s-a accentuat în ultimii ani, de la 1,2 p.p. în 2008 la 5,3 p.p în 2013. În aceste condiții, România mai are la dispoziție 7 ani pentru a ajunge la ținta pentru 2020 de 11,7% preconizată prin Planul Național de Reformă.

Fig. 31. Evoluția ratei de părăsire timpurie a sistemului de educație și formare profesională a tinerilor cu vârste cuprinse între 18-24 de ani (RO-UE) 2004-2013

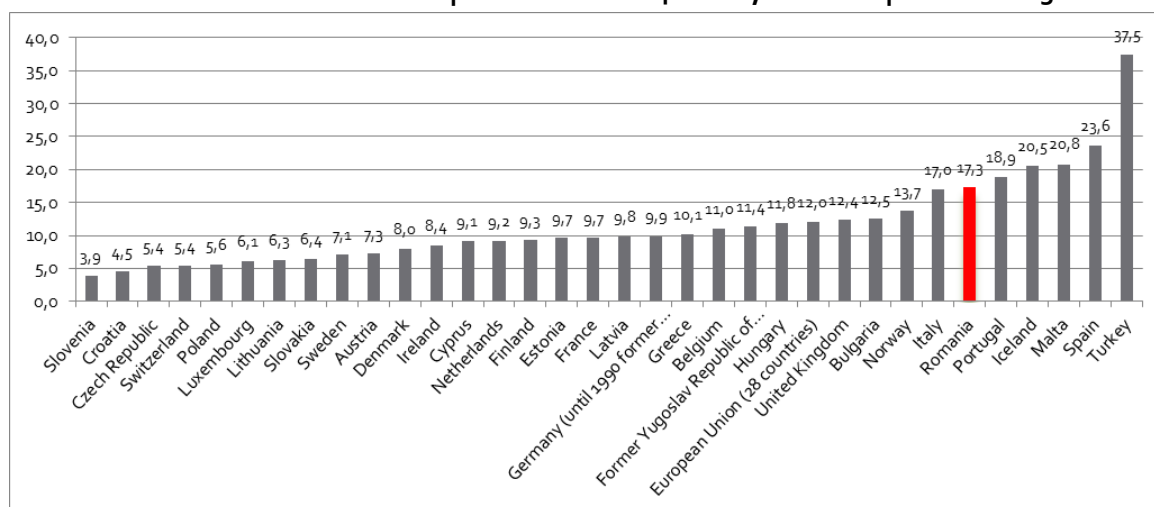
Sursa: Eurostat, 2015.

Tabel 52. Rata de părăsire timpurie a sistemului de educație și formare profesională a tinerilor cu vârste cuprinse între 18-24 de ani, perioada 2007-2013 (%)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ținta 2020
UE (28 țări)	16,0	15,7	15,3	14,9	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	12,0	10,0
România	22,4	19,6	17,9	17,3	15,9	16,6	18,4	17,5	17,4	17,3	11,3

Sursa: Eurostat, 2015.

Fig. 32. Rata de părăsire timpurie a sistemului de educație și formare profesională a tinerilor cu vârste cuprinse între 18-24 de ani, date comparative 2013

Sursa: Eurostat, 2015.

IV. 3. Competențe de bază

Conform OECD (PISA 2006, 2009, 2012), **România se află printre țările cu scorurile cele mai slabe din UE** înregistrate de elevii de 15 ani la testările internaționale cu privire la competențe de scris și lectură, matematică și științe. La PISA 2012 citire și lectură, aproape patru din zece elevi (37,3%) se situează sub nivelul 2 de performare la testarea internațională, comparativ cu medie UE-25 (17,8%). Aceasta înseamnă că o pondere ridicată dintre elevii români în vârstă de 15 ani dețin competențe de nivel scăzut la citire și lectură. România înregistrează scoruri similare și la matematică și științe: în 2012, patru din 10 elevi români (40,8%) au obținut scoruri foarte slabe la matematică, comparativ cu media la nivel UE (22,1%). În cazul științelor, procentul elevilor cu rezultate slabe este ușor mai mic (37,3%), dar se situează încă cu mult peste media UE (16,6%).

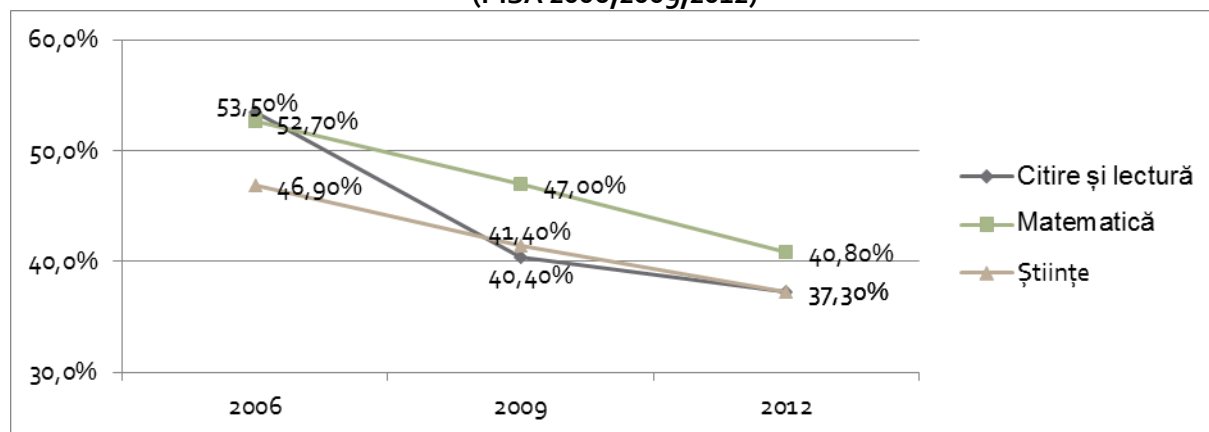
Tabel 53. Ponderea elevilor cu performanțe slabe la citire-lectură, matematică și științe, (PISA 2006,2009,2012) – date comparative Romania - UE

	România			Media în Uniunea Europeană			Ținta UE 2020
	2006	2009	2012	2006	2009	2012	
Citire și lectură	53,5%	40,4%	37,3%	23,1%	19,6%	17,8%	15%
Matematică	52,7%	47,0%	40,8%	24%	22,3%	22,1%	15%
Științe	46,9	41,4%	37,3%	20,3%	17,8%	16,6%	15%

Sursa: Education and Training Monitor, 2014, http://ec.europa.eu/education/library/publications/monitor14_en.pdf

Cu toate acestea, în comparație cu PISA 2000, România este una dintre țările UE cu cea mai importantă îmbunătățire a rezultatelor la PISA 2012. Față de PISA 2000, ponderea elevilor cu rezultate slabe a scăzut cu 16,2 p.p. la citire și lectură, cu 11,9 p.p. la matematică, și cu 9,6 p.p. la științe.

Fig. 33. Ponderea elevilor români cu performanțe slabe la citire-lectură, matematică și științe, (PISA 2006,2009,2012)

În perspectiva țintei europene de 15% elevi cu rezultate slabe la testările PISA până în 2020, România trebuie să facă eforturi semnificative pentru îmbunătățirea calității educației în următorii ani pentru a reduce decalajele actuale care situează România pe penultimul loc, depășind doar Bulgaria.

Fig. 34. Ponderea elevilor cu performanțe slabe la citire-lectură (PISA - nivel 1 sau mai scăzut) 2000-2012 – date comparative România-UE

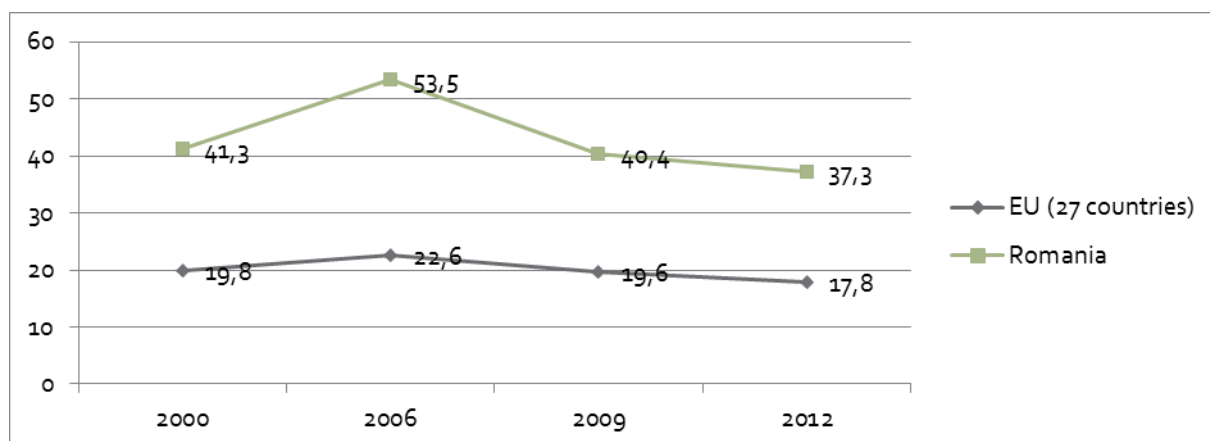
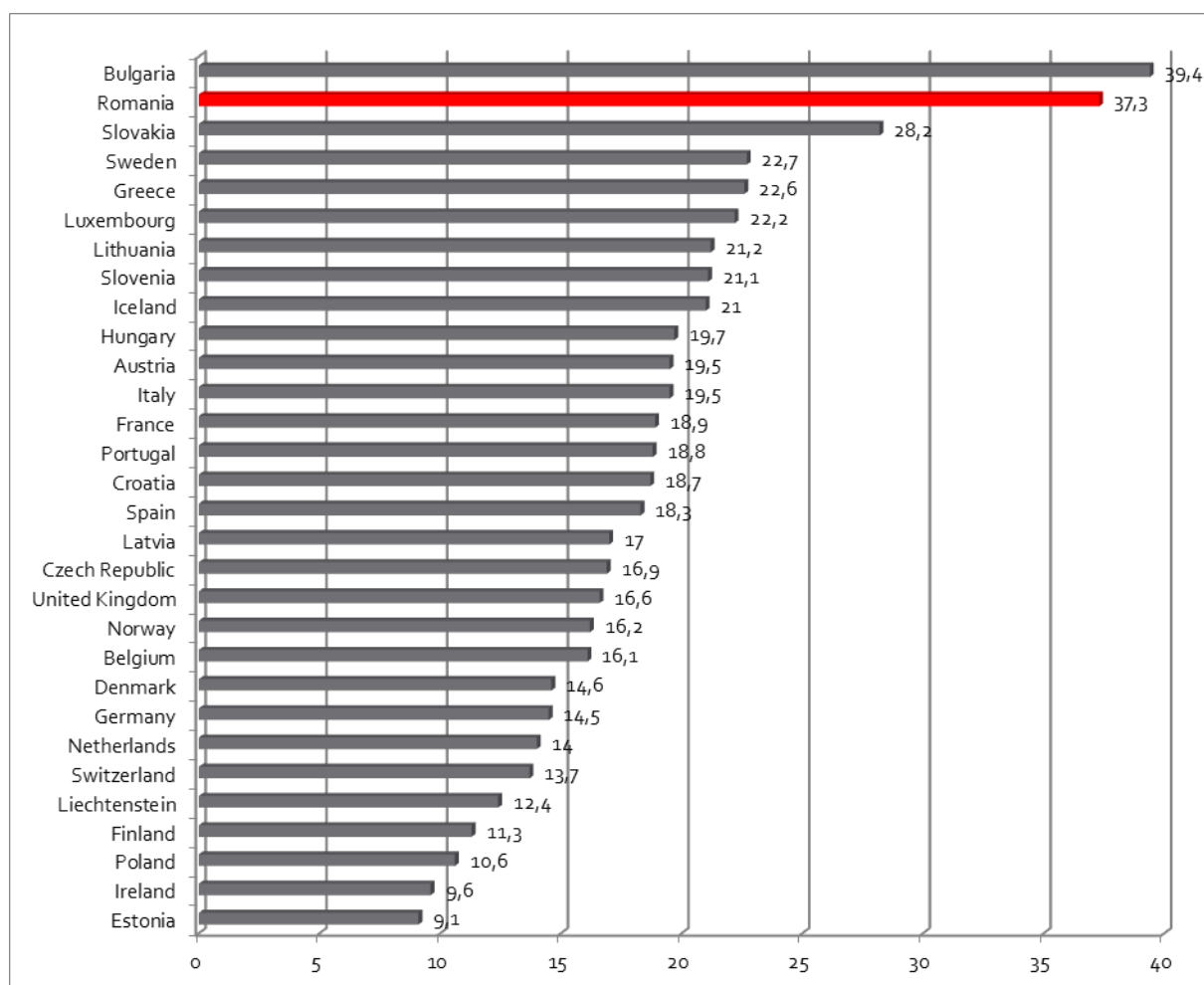

Fig. 35. Ponderea elevilor cu performanțe slabe la citire-lectură (PISA - nivel 1 sau mai scăzut) – 2012 – date comparative

În ceea ce privește **competențele lingvistice într-o limbă străină**, România este una dintre țările UE în care curriculumul obligatoriu prevede învățarea a două limbi străine. În cazul învățământului secundar superior, România se află printre țările cu cel mai mare număr mediu de limbi străine

învățate în școală (2,0-2,4). Cu toate acestea , sunt dificil de evaluat într-o perspectivă comparativă competențele lingvistice ale elevilor din România , deoarece țara noastră nu a participat la sondajul european privind competențele lingvistice, lansat de Comisia Europeană în 2008 .

Competențele digitale reprezintă , de asemenea, o provocare pentru politicile educaționale viitoare din România, având în vedere că în țara noastră se înregistra în 2011 cea mai mare pondere din UE a populației cu vârste între 16-74 de ani care nu deținea abilități de utilizare a unui calculator (61 %). Conform studiului realizat la nivel european în 2011 , doar aproximativ 4 din 10 persoane cu vârste între 16-74 ani dețin unele competențe digitale și doar aproximativ 1 din 10 persoane au competențe înalte de utilizare a unui calculator. În afara unui decalaj generațional în ceea ce privește abilitățile de utilizare a unui computer (în favoarea generațiilor tinere), competențele digitale se corelează pozitiv și cu nivelul de educație. Pentru a dezvolta nivelul de competențe digitale în rândul populației este important ca sistemul de educație și formare profesională să promoveze integrarea resurselor educaționale digitale și integrarea instrumentelor TIC în școală și la nivelul activităților de la clasă .

Analizele asupra rezultatelor PISA în context național (IEA 2012) au subliniat nevoia de îmbunătățire a calității educației și a managementului școlar, a curriculumului și a abordărilor didactice pentru dezvoltarea unor abilități specifice, ancorate în contexte reale de învățare. Pilotarea unor programe inovative de predare, învățare și evaluare a competențelor la citire și lectură, matematică sau științe, cu participarea cercetătorilor și implicare profesorilor în programe specifice de formare continuă, pot fi din această perspectivă opțiuni și măsuri de politică educațională prioritare.

IV.4. Participarea la învățământul terțiar

În perioada 2007-2012, România a înregistrat o creștere semnificativă a ponderii absolvenților de învățământ terțiar, de la 13,9% în 2007 la 22,8% în 2013, depășind astfel prognozele asumate prin *Programul Național de Reformă 2011–2013*. Cu toate acestea, în anul 2013, România se afla pe penultima poziție între țările europene la acest indicator, în urma Bulgariei (29,4%), Maltei (26%) și a Croației (25,6%).

Fig. 36. Ponderea absolvenților de învățământ terțiar cu vârsta între 30-34 ani, 2007-2013, date comparative România-UE

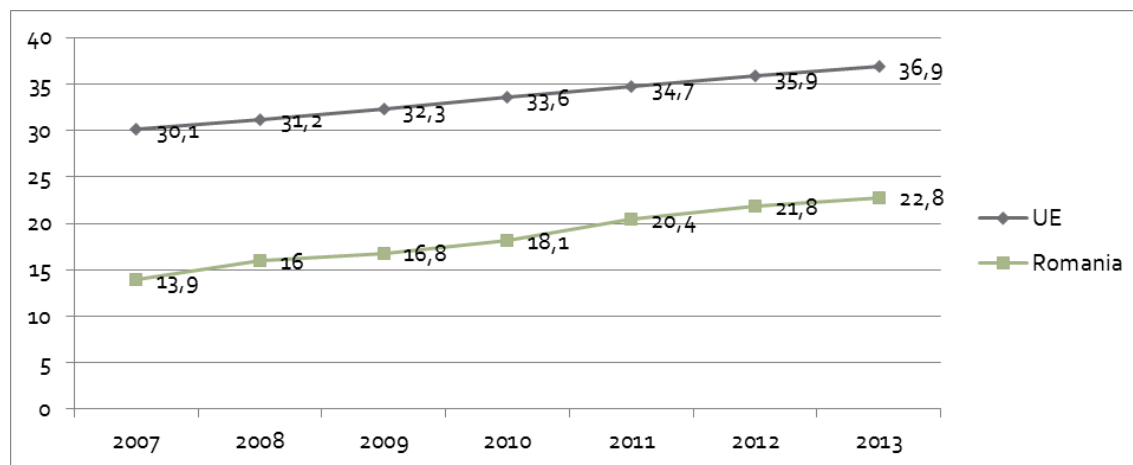
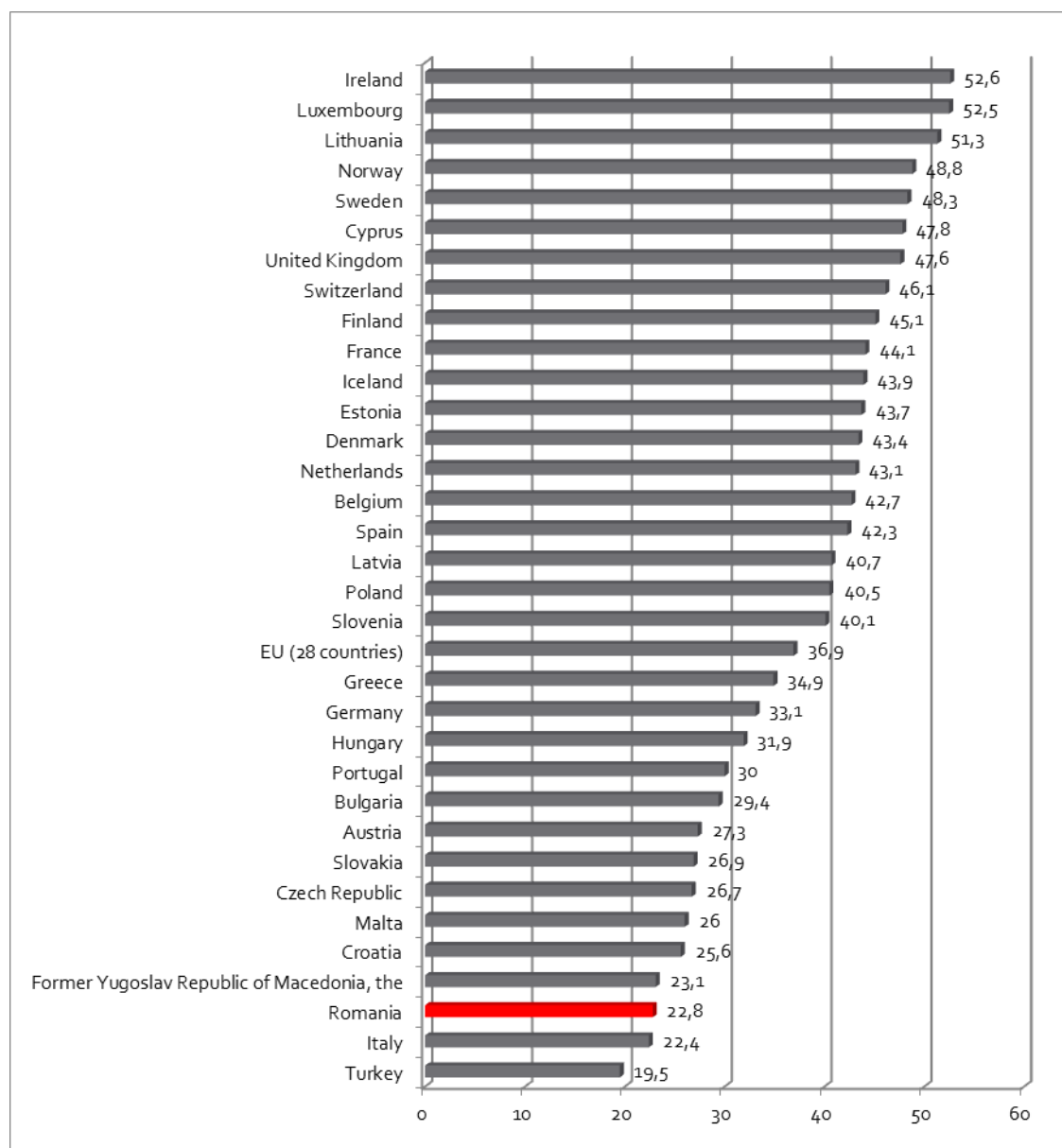

Fig. 37. Ponderea absolvenților de învățământ terțiar cu vârsta între 30-34 ani, 2007-2013, date comparative România-UE

Pentru anul 2020, *Programul Național de Reformă 2011–2013* a stabilit **ținta de 26,7% absolvenți de învățământ terțiar din totalul populației în vârstă de 30-34 ani**. Ținta asumată de România este mult mai scăzută decât cea propusă la nivel european (40%), situându-se pe penultimul loc în acest demers proiectiv.

Principală provocare din perspectiva accesului la învățământul superior în România o reprezintă ratele de cuprindere relativ reduse comparativ cu media UE, influențate de ratele scăzute de promovare a examenului de bacalaureat din ultimii ani, dar și de participarea redusă a populației din mediul rural la acest nivel de educație. De asemenea, în țara noastră se constată participarea scăzută la învățământul superior a persoanelor din grupele de vârste netradiționale (25–29 de ani,

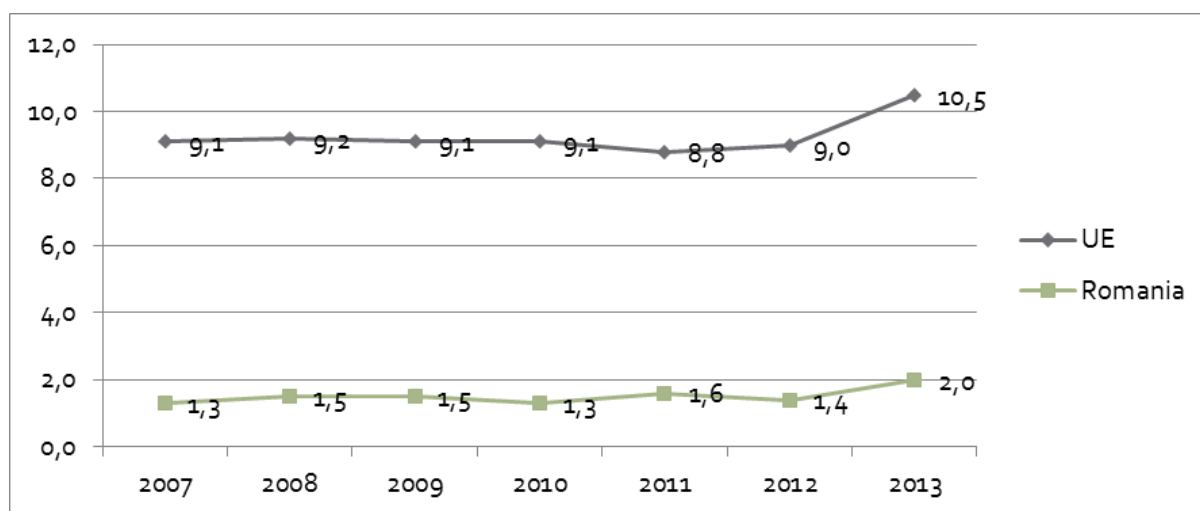
respectiv 30–34 de ani), ceea ce indică nevoia adaptării programelor educaționale ale universităților la nevoile specifice ale acestor persoane.

Alte aspecte critice se referă la: ponderea redusă a studenților care urmăresc o carieră în cercetarea științifică; insuficienta deschidere a sistemului universitar românesc spre mobilitatea studenților și a cadrelor didactice și atractivitate redusă pentru studenții străini, în condițiile unui număr mic de programe de studii organizate într-o altă limbă decât cea română. În ceea ce privește personalul didactic din învățământul universitar, datele statistice evidențiază nevoia dezvoltării profesionale a personalului tânăr, dezvoltarea capacității de management și guvernare a universităților, precum și dezvoltarea și întărirea funcțiilor de cercetare din universități.

IV.5. Participarea adulților la învățarea pe parcursul întregii vieți

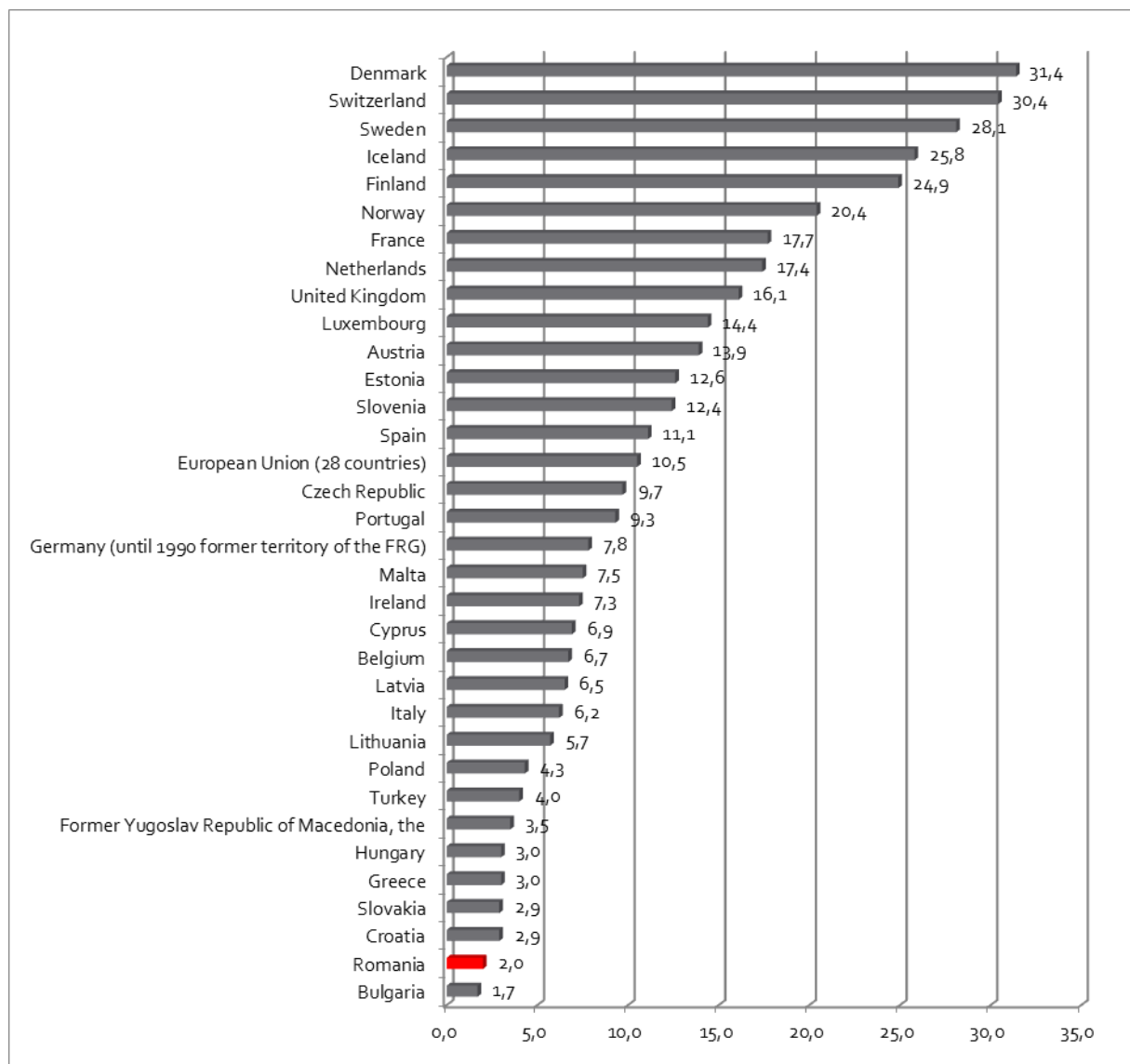
În perioada 2007-2012, România nu a făcut progrese semnificative privind **participarea adulților cu vârste între 25-64 ani la învățare pe parcursul întregii vieți**, valoarea indicatorului înregistrând o creștere mică, de la 1,3% în 2007 la 2% în 2013.

Fig. 38. Participarea adulților (24-64 ani) la educație și formare profesională (în cele 4 săptămâni înainte de anchetă) – date comparative România-UE, 2007-2013

Alături de Bulgaria (1,2%), România ocupă ultimele locuri între țările UE la acest indicator. În aceste condiții, România se află încă departe de ținta europeană pentru anul 2020 proiectată la o pondere de 15%.

Fig. 39. Participarea adulților (24-64 ani) la educație și formare profesională (în cele 4 săptămâni înainte de anchetă) – date comparative, 2013

Analiza socio-economică în domeniul educației și formării profesionale realizată de Ministerul Educației Naționale în contextul procesului de programare a fondurilor structurale 2014-2020 a evidențiat o serie **provocări privind atingerea țintei stabilite de România pentru anul 2020**:

- Cele mai scăzute ponderi de participare la formarea profesională continuă se înregistrează în cazul persoanelor cu nivel redus de educație și calificare profesională, a celor care lucrează în companii mici cu sub 10 angajați și a celor cu vârste de peste 40 de ani.
- Continuă să se manifeste discrepanțe pe medii de rezidență și pe sexe privind participarea la învățarea pe parcursul întregii vieți, în defavoarea mediului rural și, respectiv, în defavoarea persoanelor de sex masculin.
- Alte bariere în calea participării la formarea continuă sunt: stimulente financiare limitate pentru individ, dar și pentru angajator; informarea limitată a populației cu privire la ofertele de formare; lipsa de flexibilitate a ofertelor de formare existente.

- Este necesară profesionalizarea practicienilor, cu rute flexibile de acces și progres în carieră, precum și un sistem adecvat de formare continuă a personalului care activează în acest domeniu, care să conducă la consolidarea prestigiului profesional și la creșterea atractivității acestei profesii.
- De asemenea, se impune nevoia de diversificare a rolurilor personalului din educația și formarea profesională a adulților, prin noi roluri precum facilitatori online, mentori, coach, consilieri de carieră, evaluatori de competențe, designeri de formare etc., care să răspundă nevoilor din ce în ce mai diverse ale potențialilor beneficiari de programe de educație și formare a adulților.
- Accesul limitat la sistemul de recunoaștere și validare a învățării dobândite în contexte informale și nonformale este un alt aspect critic. Principala provocare cu privire la evaluarea și certificarea competențelor dobândite în contexte informale și nonformale o reprezintă necesitatea de dezvoltare a capacității instituționale de administrare și gestiune a centrelor de evaluare și certificare a competențelor. Acoperirea geografică restrânsă a centrelor, precum și concentrarea acestora în doar două regiuni de dezvoltare indică nevoia de a acoperi un număr mai mare de potențiali beneficiari care să poată avea acces la astfel de servicii. De asemenea, sunt necesare măsuri de informare a potențialilor beneficiari cu privire la avantajele procesului de evaluare și certificare, mai ales în rândul acelor care au nivel mai scăzut de calificare și pentru care evaluarea și certificarea competențelor ar putea deveni o șansă reală pentru îmbunătățirea situației acestora pe piața muncii.
- Accesul la INTERNET și la activități culturale creează contexte reale de dobândire a unor abilități și competențe ale populației, cu impact asupra interesului pentru învățare și formare continuă pe parcursul întregii vieți. În ultimii 5 ani se constată că în România s-au creat premisele pentru creșterea accesului populației la informare și obiective culturale, tot mai multe gospodării și unități de învățământ fiind conectate la INTERNET. Principala provocare pentru orizontul 2020 vizează diversificarea strategiilor de integrare a TIC în sistemul educațional, la locul de muncă, dar și în comunitate.

ANEXĂ. DEFINIȚII ALE INDICATORILOR UTILIZAȚI

- **Durata medie de frecventare a învățământului de un anumit nivel**

Reprezintă numărul (mediu) de ani de școlarizare pe care îi frecventează un copil de vârstă oficială corespunzătoare învățământului de un anumit nivel, presupunând că el va fi cuprins în unitățile de învățământ corespunzătoare. Indicatorul reflectă nivelul general de dezvoltare a sistemului de educație din perspectiva numărului de ani de educație de un anumit nivel pe care îi parcurg copiii de vârstă oficială corespunzătoare. O valoare mai ridicată a duratei medii de frecventare indică accesul larg la nivelul respectiv de educație și capacitatea corespunzătoare (de cuprindere) a sistemului de educație. Durata medie de frecventare nu coincide cu durata oficială prevăzută. Aceasta poate fi influențată de factori diferiți: vârsta oficială minimă de acces prevăzută, vârsta de debut pentru educația obligatorie, rata de participare a copiilor la educația preșcolară.

- **Numărul de elevi ce revine la un cadru didactic**

Reprezintă numărul elevilor raportat la numărul cadrelor didactice într-un anumit an școlar. Indicatorul este utilizat pentru a măsura nivelul resurselor umane alocate, în raport cu numărul elevilor. Valoarea raportului elevi/profesor nu trebuie să depășească normele care determină calitatea procesului de instruire.

- **Ponderea elevilor intrați pentru prima dată în clasa I care au frecventat învățământul preșcolar**

Proporția elevilor care au frecventat învățământul preșcolar intrați pentru prima dată în clasa I, exprimată ca raport procentual din numărul total al elevilor intrați pentru prima dată în clasa I. Indicatorul reflectă măsura în care elevii intrați pentru prima dată în clasa I au fost pregătiți pentru școală prin educația pre-primară. Un procentaj ridicat de elevi intrați pentru prima dată în clasa I a învățământului obligatoriu care au frecventat învățământul preșcolar indică faptul că o mare parte dintre acești copii au participat la programe organizate de educație (preșcolară) înainte de a intra în învățământul primar. Progresul înregistrat în școală este adesea asociat cu capacitățile cognitive dezvoltate la vârste mici.

- **Ponderea personalului didactic calificat**

Numărul cadrelor didactice calificate, ca expresie procentuală din numărul total al cadrelor didactice. Are drept scop determinarea potențialului de resurse umane din sistemul de educație pentru compararea cu normele naționale și aprecierea calității instruirii. Indicatorul reflectă calitatea procesului instructiv-educativ. Este influențat de politica de personal coroborată cu situația obiectivă a resurselor umane din sistemul de educație.

- **Ponderea personalului didactic cu normă întreagă**

Numărul cadrelor didactice cu timp integral de lucru, ca expresie procentuală din numărul total al cadrelor didactice. Are drept scop determinarea personalului cu normă întreagă din sistemul de

educație pentru compararea cu normele naționale. Indicatorul reflectă calitatea procesului instructiv-educativ. Acest indicator măsoară în special nivelul personalului cu timp integral de lucru și nu eficiența și calitatea predării.

- **Ponderea personalului didactic feminin**

Reprezintă numărul cadrelor didactice femei exprimat ca raport procentual din numărul total de cadre didactice, într-un anumit an școlar. Are ca scop evidențierea structurii pe sexe a cadrelor didactice. Ajută la evaluarea ofertei și /sau stimulează participarea femeilor la activitatea didactică. O pondere a cadrelor didactice femei în jurul valorii de 50% indică o distribuție uniformă pe sexe. O valoare mai mare de 50% relevă o participare superioară a femeilor la activitatea de educație.

- **Rata abandonului școlar**

Reprezintă diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel aflat în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată ca raport procentual față de numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar. Are ca scop măsurarea nivelului abandonului școlar, permițând evaluarea eficienței interne a sistemului de educație. Acesta este totodată un indicator important pentru analizarea și proiectarea fluxurilor de elevi în cadrul unui nivel de educație. Rata ideală a abandonului trebuie să se apropie de 0; o rată ridicată a abandonului evidențiază serioase probleme privind eficiența internă a sistemului de educație.

- **Rata de absolvire**

Reprezintă procentul absolvenților unui anumit nivel de educație din totalul populației în vârstă teoretică de absolvire specifică nivelului respectiv de educație. Are ca scop evidențierea calității și a eficienței interne a sistemului de educație, dar și a rezultatelor acestuia. O rată ridicată de finalizare a studiilor (de absolvire) reflectă eficiența sistemului de educație. De asemenea, evidențiază o mai mare posibilitate de tranziție în nivelurile superioare de educație. Indicatorul este mai relevant dacă este interpretat în complementaritate cu rata abandonului.

- **Rata brută de cuprindere școlară în toate nivelurile de învățământ preuniversitar**

Reprezintă numărul total al elevilor cuprinși în toate nivelurile de învățământ preuniversitar, indiferent de vârstă, ca raport procentual din totalul populației din grupa oficială de vârstă corespunzătoare tuturor nivelurilor de educație preuniversitară (6/7-21 ani). Rata brută de cuprindere școlară în toate nivelurile de educație se utilizează pentru a evidenția nivelul general de participare la educație a populației. Acest indicator reflectă și capacitatea sistemului de educație de a permite accesul la toate nivelurile de educație. O rată brută de cuprindere înaltă indică, în general, un grad ridicat de participare la toate nivelurile de educație.

- **Rata brută de cuprindere școlară a copiilor în învățământul de un anumit nivel**

Reprezintă ponderea copiilor cuprinși în un anumit nivel școlar (preșcolar, primar, gimnazial, liceal, profesional, postliceal etc.), indiferent de vârstă, din populația totală de vârstă oficială corespunzătoare respectivului nivel de educație, într-un anumit an școlar. Indicatorul măsoară nivelul general de participare la nivelul de educație respectiv și reflectă, totodată, capacitatea sistemului de educație de a pregăti copiii pentru următorul nivel de educație. O rată brută înaltă de cuprindere a copiilor în învățământul de un anumit nivel reflectă o capacitate adecvată a sistemului național de educație pentru acest nivel de educație. O valoare de peste 100% (se pot atinge astfel de

valori ca urmare a faptului că sunt incluși atât copiii sub limita inferioară, cât și cei peste limita superioară a grupei oficiale de vârstă) indică faptul că o țară dispune, în principiu, de capacitatea de a cuprinde toți copiii din grupa oficială de vârstă în nivelul respectiv de educație.

- **Rata netă de cuprindere școlară**

Reprezintă numărul elevilor de vârstă oficială corespunzătoare învățământului de un anumit nivel, cuprinși în acesta, ca raport procentual din totalul populației din grupa oficială de vârstă corespunzătoare respectivului nivel. Indicatorul se utilizează pentru a evidenția gradul de participare la educația de nivel primar și secundar inferior a copiilor de vârstă oficială corespunzătoare acestor niveluri de educație. O rată netă de cuprindere înaltă indică un grad ridicat de participare la educație a populației de vârstă corespunzătoare nivelului de educație respectiv. Valoarea teoretică maximă a RNC este de 100%. O tendință ascendentă poate fi considerată ca reflectând o creștere a participării la nivelul de educație respectiv. Atunci când RNC este comparată cu RBC, diferența evidențiază incidența înrolărilor la vârste sub și peste vârsta oficială. Dacă RNC este mai mică de 100% diferența de până la 100% relevă proporția copiilor care nu sunt cuprinși în nivelurile respective de educație. Această diferență nu trebuie în niciun caz considerată ca indicând procentul de elevi necuprinși în sistemul de educație; cel puțin o parte dintre ei pot fi cuprinși, în anul școlar respectiv, în alte niveluri de educație (care premere sau urmează respectivului nivel de educație). Un indicator complementar mai precis este rata de cuprindere specifică vârstei care reflectă participarea populației de o anumită vârstă la educație.

- **Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional a tinerilor în vârstă de 18-24 ani**

Reprezintă proporția populației în vârstă de 18-24 ani cu nivel gimnazial de educație sau care nu și-a completat studiile gimnaziale și care nu urmează nici o formă de educație și formare profesională, din totalul populației în vârstă de 18-24 ani, exprimată procentual. Educația și formarea profesională cuprinde: educația inițială și formarea profesională continuă (FPC). FPC include formarea profesională în cadrul companiei, ucenicia, formarea la locul de muncă, seminarii, învățământ la distanță, seral etc., precum și alte cursuri de interes general: limbi străine, procesare de date, management, artă/cultură, sănătate/medicină. Are ca scop evidențierea proporției populației în vârstă de 18-24 ani cu nivel redus de educație și formare.

- **Rata de tranziție la un anumit nivel de educație**

Reprezintă numărul de elevi admiși în primul an de studii al unui ciclu de învățământ (de ex. gimnazial sau secundar superior etc.) într-un anumit an școlar, exprimat ca raport procentual din numărul de elevi înscriși în anul terminal al ciclului precedent de învățământ (de ex, cel primar când vorbim de tranziția în gimnaziu) din anul școlar anterior. Acest indicator este utilizat pentru evaluarea gradului de acces / nivelului de tranziție de la un ciclu de învățământ la următorul ciclu, superior. Considerat din perspectiva nivelului de învățământ inferior (de ex., primar), acesta reprezintă un indicator referitor la ieșirile din sistem; privit din perspectiva nivelului superior (de ex., gimnazial), acesta este un indicator de acces. O rată înaltă de tranziție indică un nivel ridicat de acces sau tranziție de la învățământul inferior la cel superior și, totodată, capacitate mare de cuprindere a elevilor în ciclul școlar respectiv, de care dispune sistemul de educație.

- **Rata specifică de cuprindere școlară pe vârste**

Reprezintă procentajul elevilor de o anumită vârstă cuprinși în sistemul de educație, indiferent de nivelul de educație, din totalul populației de aceeași vârstă. Indicatorul reflectă gradul de participare

la educație a unei anumite cohorte de vârstă specifică. Un nivel înalt al valorii indicatorului reflectă un grad ridicat de participare la educație a populației de o anumită vârstă. Valoarea teoretică maximă este de 100%. O tendință crescătoare poate fi interpretată ca reflectând o creștere a participării la educație a populației de o anumită vârstă. Diferența până la 100% reprezintă proporția din populația de o anumită vârstă care nu a fost înscrisă în sistemul de educație.